

LIITE 18 (Sisäministeriön julkaisuja 2022:17)

Pelastustoimen palvelukokonaisuuksien kuvaaminen

Hankkeen loppuraportti

Terhi Virtanen, Antti Halmela, Lauri Jaakkola, Markku
Pulkkinen, Risto Tolonen

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Sisäministeriö
CC BY-SA 4.0

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2022

Pelastustoimen palvelukokonaisuuksien kuvaaminen Hankkeen loppuraportti

Julkaisija	Sisäministeriö		
Tekijä/t	Terhi Virtanen, Antti Halmela, Lauri Jaakkola, Markku Pulkkinen, Risto Tolonen		
Toimittaja/t	Terhi Virtanen		
Kieli	suomi	Sivumäärä	44
Tiivistelmä	<p>Pelastustoimen palvelukokonaisuuksien kuvaaminen -hanke oli sisäministeriön rahoittama pelastustoimen alueellisen valmistelun yhteistutkimus- ja kehittämishanke. Hankkeen tarkoituksena oli tukea pelastuslaitosten hyvinvointialuevalmistelua sekä vahvistaa yhteistä ymmärrystä ja yhdyspintojen muodostumista pelastustoimen palveluiden osalta.</p> <p>Hanke toteutettiin 12 pelastuslaitoksen yhteishankkeena ajalla 1.5.–31.12.2021.</p> <p>Hankkeen tavoitteena oli kuvata pelastustoimen palvelukokonaisuuksien mallintamisen toimintamalli. Hanketyön avulla rakennettiin yhteistä näkemystä pelastustoimen palveluista ja niiden yhdyspinnoista sekä koottiin pelastustoimen palveluihin liittyvää määrittely- ja kuvaustietoa. Hankkeen kautta luotiin yhteisiä perusteita pelastustoimen palveluiden järjestämisen pohjaksi.</p> <p>Palvelukokonaisuus-hankkeen kautta tavoiteltiin palveluihin liittyvän määrittely- ja kuvaustyön lisäksi aiempaa asiakaslähtoisempää tapaa tarkastella pelastustoimen palveluja sekä hyödyntää niihin liittyvää tietopohjaa mallintamisen tukena. Hankkeen tuotoksena laadittiin "Pelastustoimen palvelukokonaisuudet" -käsikirja, johon on kuvattu pelastustoimen palvelukokonaisuuksien mallintamisen toimintamalli. Hankkeessa tuotettiin lisäksi "Pelastustoimen käsitteet ja palvelut" -pankki, johon koottiin kaikki hankkeen aikana tuotettu määrittely- ja sisällönkuvaustieto.</p>		
Asiasana	pelastustoimi, palvelu, palvelukokonaisuus, hyvinvointialue, palveluiden järjestäminen		

Beskrivning av servicehelheterna inom räddningsväsendet Projektets slutrapport

Utgivare	Inrikesministeriet		
Författare	Terhi Virtanen, Antti Halmela, Lauri Jaakkola, Markku Pulkkinen, Risto Tolonen		
Redigerare	Terhi Virtanen		
Språk	finska	Sidantal	44

Referat Projektet för beskrivning av servicehelheter var ett gemensamt forsknings- och utvecklingsprojekt för den regionala beredningen inom räddningsväsendet. Projektet finansierades av Inrikesministeriet. Målet var att stödja räddningsverkens beredningsarbete inför överföringen till välfärdsområdena och stärka den gemensamma förståelsen och bildandet av nya kontaktytor för räddningsväsendets tjänster.

Projektet som var gemensamt för 12 räddningsverk genomfördes 1.5–31.12.2021.

Syftet var att beskriva ett koncept för utveckling av modeller för räddningsväsendets servicehelheter. Genom projektarbetet skapades en gemensam syn på räddningsväsendets tjänster och kontaktytorna mellan dem. Projektet sammanställde också definitioner och beskrivningar för räddningsväsendets tjänster samt skapade gemensamma grunder som underlag för organiseringen av tjänsterna inom räddningsväsendet.

Utöver arbetet med definitioner och beskrivningar hade projektet som mål att mer än tidigare granska räddningsväsendets tjänster ur ett kundperspektiv, samt att kunskapsunderlaget i anknytning till servicen ska användas som stöd för utformningen av modeller. Projektet utmynnade i en handbok om servicehelheterna inom räddningsväsendet (Pelastustoimen palvelukokonaisuudet). I handboken beskrivs ett koncept för utveckling av modeller för räddningsväsendets servicehelheter. Projektet resulterade också i en databank för begrepp och tjänster inom räddningsväsendet där definitioner och innehållsbeskrivningar samlades under projektets gång.

Nyckelord räddningsväsendet, service, servicehelhet, välfärdsområde, organisering av tjänster

Description of rescue services Final report of the project

Publisher	Ministry of the Interior		
Author(s)	Terhi Virtanen, Antti Halmela, Lauri Jaakkola, Markku Pulkkinen, Risto Tolonen		
Editor(s)	Terhi Virtanen		
Language	Finnish	Pages	44

Abstract The project Description of Rescue Services was a joint research and development project of Finnish rescue departments for the regional preparation of the rescue services reform. Funded by the Ministry of the Interior, the project aimed at supporting the rescue departments in preparing for the transfer to the wellbeing services counties. A further aim was to strengthen common understanding and the creation of rescue services intersections.

The project was jointly carried out by 12 rescue departments between 1 May and 31 December 2021.

The objective of the project was to describe an operating model for modelling rescue services. The project worked on building a shared vision for rescue services and their intersections and gathered definitions and descriptions related to rescue services. The project created common criteria for the organisation of rescue services.

Besides describing and defining the services, the project Description of Rescue Services sought to take a more customer-oriented approach to examining rescue services and using the service-related knowledge base to support the modelling. The project produced a rescue services manual, which describes the operating model for modelling rescue services. The project also created a concepts and services bank for rescue services for storing all the definitions and content descriptions produced during the project.

Keywords rescue services, service, wellbeing services county, organisation of services

Sisältö

1	Johdanto.....	8
2	Keskeiset käsitteet.....	10
3	Hankkeen työskentelytavat ja toteutus.....	11
3.1	Hankkeen vaiheet ja rajaukset.....	11
3.2	Hankkeen toimijat ja toteutus.....	13
4	Tarkempi työn esittely.....	15
4.1	Yhteinen hankkeen työskentely.....	15
4.2	Alueellisella tasolla tehty hanketyö.....	16
4.3	Hankeviestintä.....	20
5	Hankkeen tuotokset.....	21
6	Johtopäätökset.....	23
Liite 1.	Alueatasolla tehdyn työn kuvaus: Etelä-Savon pelastuslaitos, kokonaisturvallisuuden toimintamalli.....	27
Liite 2.	Alueatasolla tehdyn työn kuvaus: Etelä-Karjalan pelastuslaitos.....	29
Liite 3.	Alueatasolla tehdyn työn kuvaus: Jokilaaksojen pelastuslaitos.....	31
Liite 4.	Alueatasolla tehdyn työn kuvaus: Lapin pelastuslaitos.....	33
Liite 5.	Alueatasolla tehdyn työn kuvaus: Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos, hallinto- ja tukipalvelut -selvitys.....	34
Liite 6.	Alueatasolla tehdyn työn kuvaus: Pirkanmaan pelastuslaitos, sopimuspohjamalli ja liiteasiakirja valmiussuunnittelun tukemisen pohjaksi.....	36

Liite 7. Alueatasolla tehdyn työn kuvaus: Satakunnan pelastuslaitos	37
Liite 8. Alueatasolla tehdyn työn kuvaus: Varsinais-Suomen pelastuslaitos.....	40
Lähteet.....	42

1 Johdanto

Pelastustoimen palvelukokonaisuuksien kuvaaminen -hanke toteutettiin 12 pelastuslaitoksen yhteishankkeena. Hankkeen kautta tuotettiin pelastustoimen palvelukokonaisuuksien mallintamisen käsikirja, jota voidaan hyödyntää palveluiden järjestämisen ja suunnittelun tukena.

Pelastustoimen palvelukokonaisuuksien kuvaaminen -hanke (jäljempänä Palvelukokonaisuus-hanke) oli sisäministeriön rahoittama pelastustoimen alueellisen valmistelun yhteistutkimus- ja kehittämishanke. Hankeidea syntyi tarpeesta tuottaa aitoa lisäarvoa alueellisen valmistelun tasolla sekä tarpeesta tuottaa kaikille pelastuslaitoksille hyödynnettävää aineistoa ymmärryksen lisäämiseksi ja vuoropuhelun tueksi. Hanke toteutettiin 12 pelastuslaitoksen yhteishankkeena. Hankkeen tarkoituksena oli tukea pelastuslaitosten hyvinvointialuevalmistelua sekä vahvistaa yhteistä ymmärrystä ja yhdyspintojen muodostumista hyvinvointialueiden sekä kuntien välillä pelastustoimen palveluiden osalta. Hankkeen pääasiallisena tavoitteena oli kuvata pelastustoimen palvelukokonaisuuksien mallintamisen toimintamalli.

Palvelukokonaisuus-hankkeen kautta tehdyn työn avulla rakennettiin yhteistä näkemystä pelastustoimen palveluista ja niiden yhdyspinnoista sekä koottiin jaettuun ymmärrykseen perustuvaa määrittely- ja sisällönkuvaustietoa pelastustoimen palveluista tulevilla hyvinvointialueilla. Hankkeessa luotiin yhteisiä perusteita pelastustoimen palveluiden järjestämisen pohjaksi. Hankkeen tuottamien aineistojen avulla tuettiin tarvelähtöisesti pelastuslaitosten hyvinvointialuevalmistelua ja edistettiin pelastuslaitostasolla tapahtuvaa hyvinvointialueuudistuksen hallittua etenemistä. Hankkeessa toteutetun yhdyspintatyön kautta luotiin lisäksi yhdenmukaisia alueellisia ja paikallisia perusteita tulevaisuuden pelastustoimen palveluihin, palvelutasoon, tehtäviin ja palvelutuotannon toteutukseen.

Hanketyön tuotoksena syntyi Pelastustoimen palvelukokonaisuudet -käsikirja, jossa on kuvattu pelastustoimen palvelukokonaisuuksien mallintamisen toimintamalli. Toi-

mintamallin lisäksi käsikirjassa on koottu yhteen pelastustoimen palveluiden määrittelyt sekä muut hankkeen aikana tuotetut palveluihin, palvelukokonaisuuksiin ja yhdyspintoihin liittyvät kuvaukset.

Palvelukokonaisuuksien määrittelyä ja mallintamista on aiemmin toteutettu muilla hallinnonaloilla mm. osana Sipilän hallituksen maakuntauudistusta sekä siihen liittyvää sosiaali- ja terveydenhuollon vapaaehtoista valmistelua, samoin kuin alueellista kehittämistä (esimerkiksi Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelman työtä). Pelastustoimen alalla ei ole tätä ennen tehty vastaavaa yhtenäistä ja laajaa palvelukokonaisuuksien tai palveluketjujen tarkastelua. Palvelukokonaisuus-hankkeen aikana koottiin pelastustoimen palveluihin sekä palvelukokonaisuuksien mallintamiseen kytkeytyvää käsitteiden ja palveluiden sekä niiden sisällön ja yhdyspintojen määrittelytietoa.

Palvelukokonaisuudella tarkoitetaan tässä hankkeessa jonkin asukas- tai asiakasryhmän palvelutarpeiden perusteella määriteltä palveluiden kokonaisuutta. Palvelukokonaisuudessa on määriteltä eri palvelujen suhteet toisiinsa sekä niiden tuottamisen ja toteuttamisen periaatteet. Palvelukokonaisuuksien määrittelyn kriteerit ja reunaehdot voivat olla moninaisia, ja osa niistä voi perustua lakiin ja asetuksiin. Palvelukokonaisuus ylittää sektori-, organisaatio- ja ammattirajat asiakassegmentin tarpeita vastaavalla tavalla.

Palvelukokonaisuus-hankkeen kautta tavoiteltiin palveluihin liittyvän määrittely- ja kuvaustyön lisäksi aiempaa asiakaslähtoisempää tapaa tarkastella ja suunnitella pelastustoimen palveluita sekä hyödyntää palveluihin liittyvää tietopohjaa mallintamisen tukena. Hankkeen kautta tuettiin pelastuslaitosten hyvinvointialueuudistukseen liittyvää vapaaehtoista valmistelua erityisesti palvelutuotannon yhdyspinnoilla: yhteisen ymmärryksen lisäämisen, tiedon jakamisen ja palveluiden yhteensovittamisen näkökulmista. Hankkeessa tuotettua Pelastustoimen palvelukokonaisuudet -käsikirjaa voidaan hyödyntää hyvinvointialueilla esimerkiksi palvelujen järjestämisen ja suunnittelun tukena. Käsikirjalla on lisäarvo myös yhteisen ymmärryksen lisäämisen välineenä.

2 Keskeiset käsitteet

Palvelukokonaisuus-hankkeen aikana koottiin käsitteitä ja yhteensovitettiin käsitteiden määrittelysisältöjä muiden saman aikaisesti käynnissä olleiden hankkeiden, kuten Pelastustoimen ja siviilivalmiuden suorituskyky ja suunnitteluperusteet -hankkeen eri työpakettien sekä muiden alueellisen kehittämisen hankkeiden kanssa. Pelastustoimen palveluihin kytkeytyviä käsitteitä on hankkeen aikana koottu lisäksi olemassa olevista julkisen sektorin toimintaan liittyvistä sanastoista, suosituksista ja viitearkkitehtuurista.

Osana Palvelukokonaisuus-hankkeen työtä kaikille pelastustoimen hankkeille luotiin yhteinen väliaikainen Käsitteet ja palvelut -pankki hankkeen Teams -työtilaan. Palvelukokonaisuus-hankkeen työhön liittyvät keskeisimmät käsitteet ja pelastustoimen palveluiden määrittelyt esitellään tarkemmin hankkeen varsinaiseksi lopputuotokseksi laaditussa Pelastustoimen palvelukokonaisuudet -käsikirjassa. Käsitetiedot koottiin vakiomuotoisen käsitetietokortin sisällön jaottelun mukaisesti, jotta niitä ja niiden määrittelyjä voidaan tarvittaessa hyödyntää esimerkiksi sisäisen turvallisuuden ja hyvinvointialueiden sanastotyössä sekä suomi.fi-palvelun sisällöllisen kehittämisen pohjana.

3 Hankkeen työskentelytavat ja toteutus

Hankkeen tarkoituksena oli tukea pelastuslaitosten hyvinvointialuevalmistelua sekä vahvistaa yhteistä ymmärrystä pelastustoimen palveluista, palvelukokonaisuuksien mallintamisesta sekä palveluihin kytkeytyvistä yhdyspinnoista. Hankkeen ensisijaisena tavoitteena oli kuvata pelastustoimen palvelukokonaisuuksien mallintamisen toimintamalli. Tavoitteita edistettiin pelastustoimen palveluiden, palvelukokonaisuuksien ja niihin kytkeytyvien yhdyspintojen määrittelytyön ja kuvaamisen kautta, jotta kyettiin tunnistamaan pelastustoimen palveluiden rajapinnat hyvinvointialueiden laajemman palvelutuotannon kanssa. Palveluiden kuvaamisen ja palvelukokonaisuuksien mallintamisen avulla vahvistettiin yhteistä näkemystä mahdollisuuksista tuottaa palveluja hyvinvointialueilla poikkihallinnollisesti yli toimialarajojen.

Kukin toteutukseen osallistuva pelastuslaitos vastasi itsenäisesti siitä, että hanketyölle varattiin sovittu määrä resursseja. Käytännössä usealla pelastuslaitoksella hanketyöhön kohdennetut henkilötyökuukaudet jakautuivat useille eri asiantuntijoille, jotta sekä työpajoihin että pelastuslaitosten vapaaehtoiseen hyvinvointialuevalmistelutyöhön aluetasolla saatiin mahdollisimman laaja osallistujapohja. Vain Etelä-Savon pelastuslaitos, Lapin pelastuslaitos, Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos sekä Satakunnan pelastuslaitos kykenivät jo valmiiksi haastavassa resurssitilanteessa varaamaan päätoimisia (noin 70–100 %:n työajalla) henkilöresursseja Palvelukokonaisuus-hankkeen hanketyöhön. Valtaosa hanketyössä mukana olleista yli 50 pelastuslaitosten henkilöstä työskenteli hankkeessa oman työnsä ohella kytkeytyen samalla hyvinvointialueiden vapaaehtoiseen valmistelutyöhön alueellisella tasolla.

3.1 Hankkeen vaiheet ja rajaukset

Hanketyö jaettiin kolmeen vaiheeseen. Vaiheet olivat seuraavat: 1. palveluiden sekä palvelukokonaisuuksien tunnistamisen ja määrittelytyön vaihe, 2. yhdyspintatyön vaihe, jossa työ painottui edellytysten luomiseen pelastustoimen palveluiden liittämiseksi osaksi laajempaa palvelutuotannon kokonaisuutta hyvinvointialueilla sekä 3. toimintamallin ja palvelukokonaisuuksien kuvaamisen vaihe.

Hanketyössä rajauksena oli lähtökohtaisesti, että tehdyn työn tuli liittyä hyvinvointialueuudistuksen niin kutsutun vapaaehtoisen alueellisen valmistelun vaiheeseen ja sen osana tehtävään rakenneuudistushankkeen toimeenpanon valmisteluun tai muuhun omaehtoiseen alueelliseen valmistelutyöhön, jonka kautta tuettiin tai edistettiin

toimeenpanovaiheeseen siirtymistä. Kustannustietojen hyödyntäminen mallintamisen osana rajattiin jo hankkeen alussa sen ulkopuolelle, koska lyhyt aikataulu ei mahdollistanut sitä. Palveluiden kuvaukset laadittiin kuitenkin siten, että määrityksiä voidaan tarvittaessa hyödyntää myöhemmin myös kustannusten luokittelutietojen pohjana. Hanketyön muut varsinaiset sisällölliset rajaukset tarkennettiin käynnistysvaiheessa selkeyden vuoksi seuraavassa taulukossa esitellyllä tavalla (taulukko 1).

Taulukko 1. Hankkeen toteutukseen liittyvät sisällön rajaukset.

NÄMÄ KUULUVAT KUVATTAVIIN ASIAKOKONAISUUKSIIN	TÄMÄ KUULUU MUKAAN VAIN YLEISELLÄ TASOLLA	TÄMÄ EI KUULU HANKKEEN TARKASTELUUN
Tulevaisuuden asiakkuudet	Vuorovaikutus eri toimijoiden välillä (nykytila vs. tavoitetila)	Hyvinvointialueiden hallinnolliset rakenteet
Tulevaisuuden palvelukokonaisuuksien mahdollisuudet	Palvelukokonaisuuksiin liittyvät tietovirrat tai niiden tarpeet	Hyvinvointialueiden päätöksenteon menettelyt
Palvelutuotannon kannalta keskeiset sidosryhmät, toimijat ja vastuut	Palveluiden ohjaus tai ohjaukseen liittyvät tunnistetut riskit	Pelastustoimen suorituskykyvaatimukset
Yhteistyömuodot ja yhteistyön mahdollisuudet hyvinvointialueiden palvelutuotannossa	Pelastustoimen rooli toisen vastuulla olevan palvelun tietopohjan tuottamisessa tai palvelun suunnittelussa ja toteutuksessa	Pelastuslaitosten sisäiset prosessit tai niiden kehittämistarpeet, ellei erityistä merkitystä hyvinvointialueiden palveluiden suhteen
Palveluiden rajapinnat hyvinvointialueiden muuhun palvelutuotantoon	Kehittämistarpeet kuvattavissa asiakokonaisuuksissa	
Toimintamallit, tarvittavat toimenpiteet ja niiden priorisointi	Palvelutuotannon laajempi kokonaiskuva hyvinvointialueilla	

Keskeiset hankkeen aikana tarkastellut pelastustoimen palvelut ja niiden tarkastelun näkökulmat olivat ennaltaehkäisevät palvelut, kiireelliset palvelut sekä tukipalvelut. Vaiheiden 1 ja 2 kautta tuotettiin pelastustoimen palvelukartan sisältö sekä palveluiden määrittely- ja kuvaustietoa. Lisäksi hanketyönä laadittiin määrittely siitä, millaisia erilaisia näkökulmia palvelukokonaisuuksien mallintamisen pohjana voisi olla, samoin kuin siitä, millaista vähimmäistietosisältöä palvelukokonaisuuksien hallinnan ja kehittämisen pohjaksi tarvitaan, kun palvelukokonaisuuksia mallinnetaan.

3.2 Hankkeen toimijat ja toteutus

Palvelukokonaisuus-hanke toteutettiin ajalla 1.5.–31.12.2021. Hankkeen päävastuullisena pelastuslaitoksena ja toimittajana toimi Etelä-Savon pelastuslaitos. Hankekonsortiossa oli mukana yhteensä 12 pelastuslaitosta: Etelä-Karjalan pelastuslaitos, Joki-laaksojen pelastuslaitos, Kainuun pelastuslaitos, Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren alueen pelastuslaitos, Lapin pelastuslaitos, Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos, Pirkanmaan pelastuslaitos, Pohjanmaan pelastuslaitos, Päijät-Hämeen pelastuslaitos, Satakunnan pelastuslaitos ja Varsinais-Suomen pelastuslaitos. Keski-Uudenmaan pelastuslaitos oli mukana konsortiossa aluksi mutta vetäytyi pois toteutuksesta. Konsortiomuutoksesta johtuen myös hankkeen rahoituspäätöksiä ja rahoitussuunnitelmaa esitettiin muutettavaksi. Rahoitusmuutosesitys hyväksyttiin 4.10.2021.

Valmisteluvaiheessa hankkeelle nimettiin ohjausryhmä, jonka kokoonpanoksi sovittiin pelastusjohtajien hallitus sekä 1–2 sisäministeriön nimeämää edustajaa. Ohjausryhmän kokoukset pidettiin hankkeen lyhyen toteutusajan vuoksi pelastusjohtajien hallituksen kokousten yhteydessä, ja ohjausryhmä kokoontui yhteensä kuusi kertaa: 8.6.2021, 31.8.2021, 14.9.2021, 12.10.2021, 9.11.2021 ja 30.11.2021. Ohjausryhmän jäseninä hankkeessa toimivat:

- pelastusjohtaja Pekka Tähtinen, Satakunnan pelastuslaitos (pj.)
- pelastusjohtaja Harri Setälä, Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos (vpj.)
- pelastustoimen kehittämisspäällikkö Vesa-Pekka Tervo (sihteeri)
- pelastusjohtaja Seppo Lokka, Etelä-Savon pelastuslaitos
- pelastusjohtaja Markus Aarto, Lapin pelastuslaitos
- pelastusjohtaja Peter Johansson, Itä-Uudenmaan pelastuslaitos
- pelastusjohtaja Jukka Koponen, Pohjois-Savon pelastuslaitos
- hankepäällikkö Terhi Virtanen, Etelä-Savon pelastuslaitos
- erityisasiantuntija Jari Soininen, sisäministeriö
- erityisasiantuntija Jaana Määttä, sisäministeriö (vaihdellen)
- erityisasiantuntija Teija Mankkinen, sisäministeriö (vaihdellen)

Palvelukokonaisuus-hankkeen toteutus eteni suunnitellusti, ja sen tavoitteet saavutettiin alun perin suunnitellussa laajuudessa. Hankkeen selkeä vaiheistus ja työn sisällön rajaukset heti hankkeen alussa tukivat toteutusta. Hankkeen toteutuskokonaisuus suunniteltiin siten, että työtä tehtiin koko hankkeen ajan samanaikaisesti usealla eri taholla muun muassa yhteisissä työpajoissa sekä aluetasolla eri pelastuslaitoksissa. Lyhyen toteutusajan vuoksi työpanosta kohdennettiin hankkeelle myönnetyn koko-

naisrahoituksen puitteissa tunnistettujen tuki- ja selkeyttämistarpeiden pohjalta dynaamisesti koko hankkeen ajan suhteessa hyvinvointialuevalmistelun etenemiseen kullakin alueella. Osa konsortion pelastuslaitoksista käynnisti hanketyöosuutensa suunnitellusti vasta kesälomakauden päätyttyä.

Valtaosa hyvinvointialuevalmistelua tukevasta hanketyöstä ja pelastuslaitosten resurssien kohdentamisesta hankkeelle toteutui vaiheiden 2 ja 3 aikana, mikä johtui hankkeen lyhyestä toteutusajasta sekä siitä, että ennen kesälomakautta pelastuslaitostasolla oli haastavaa kohdentaa tarvittavia resursseja tähän hankkeeseen tai palveluihin liittyvään yhdyspintatyöhön. Resurssien kohdentamiseen vaikutti osaltaan myös kesäkuussa toteutunut hyvinvointialueuudistuksen lakipaketin hyväksyminen. Hankkeen toteutuksen aikana viivästystä suunniteltuun aikatauluun ja toteutukseen aiheuttivat yhden pelastuslaitoksen pois jääminen hankekonsortioista ja siitä seurannut rahoitusmuutosesityksen valmistelu- ja päätöksentekoprosessi.

Palvelukokonaisuus-hankkeen tuotoksia toteutettiin sekä alueellisella tasolla että yhteisen työn kautta. Pääasiallinen hankkeen tuotos on Pelastustoimen palvelukokonaisuudet -käsikirja, johon on kuvattu palvelukokonaisuuksien mallintamisen periaatteet ja toimintamallin kuvaus. Toimintamallin lisäksi käsikirjaan on koottu pelastustoimen palveluiden määrittelyt sekä muut palveluihin, palvelukokonaisuuksiin ja yhdyspintoihin liittyvät kuvaukset.

PALVELUKOKONAISUUKSIEN MALLINTAMINEN

Hankkeen tuotoksena julkaistiin Pelastustoimen palvelukokonaisuudet -käsikirja, joka kokoaa yhteen palvelukokonaisuuksien mallintamisen periaatteet ja toimintamallin kuvauksen. Hankkeessa tuotettiin myös esimerkkejä mallintamisesta, tunnistetuista palvelukokonaisuuksista sekä erilaisista näkökulmista, joista kokonaisuuksia on mahdollista tarkastella. Mallintamisen vaiheet on kuvattu tarkemmin käsikirjassa.

1. Asiakasryhmän tai segmenttien määrittely ja tunnistaminen
2. Palvelukokonaisuuksien määrittely ja näkökulman valinta
3. Palvelun päätavoitteiden määrittely
4. Asiakaskohtaisten tavoitteiden määrittely
5. Asiakaskohtaisten mittareiden ja tietolähteiden määrittely
6. Palveluiden järjestämisen ja tuottamisen tavoitteiden määrittely
7. Palveluiden järjestämisen ja tuottamisen mittareiden määrittely
8. Ohjauksen keinojen ja kanavien valinta
9. Palvelukokonaisuuden palveluiden kokoaminen.

4 Tarkempi työn esittely

Hankkeen kautta järjestetyissä tilaisuuksissa vaihdettiin tietoa muiden pelastustoimen hankkeiden kanssa sekä tehtiin yhdyspintatyötä esimerkiksi sosiaali- ja terveystoimen sekä Kuntaliiton SOTE-muutostuen asiantuntijoiden kanssa.

4.1 Yhteinen hankkeen työskentely

Hankkeen ensimmäinen vaihe toteutettiin kolmessa erillisessä hanketyöryhmässä, joissa tunnistettiin, kuvattiin ja yhteensovitettiin työpajatyöskentelyn menetelmin näkemyksiä pelastustoimen palveluihin kytkeytyvistä kokonaisuuksista. Hankkeessa tuotettiin yhteistä näkemystä ja tietopohjaa yhteensä 17 työpajassa tarkastellen ennaltaehkäisevien, kiireellisten sekä tukevien palveluiden näkökulmia. Lisäksi koottiin tietoa tukipalveluiden toteutuksen nykytilasta, toimialasidonnaisten ja toimialariippumattomien tukipalveluiden sisällön määrittelystä sekä toteutusvaihtoehdoista ja tuen tarpeista yhteensä 10 erillisessä pelastuslaitoskohtaisessa tilaisuudessa. Pelastuslaitoskohtaisia tukipalveluiden nykytilan koonnin tilaisuuksia ei kyetty toteuttamaan kaikkien 22 pelastuslaitoksen kanssa, vaikka siihen alun perin pyrittiin. Hankkeen kautta toteutettiin kuitenkin kaikille pelastuslaitoksille kohdennettu jatkuva tilannekuvakysely hyvinvointialuevalmistelun etenemisestä ja tuen tarpeista. Koottua tilannekuvaa on jaettu sekä työryhmissä että pelastusjohtajien kokouksessa.

Hankkeen toisessa vaiheessa luotiin edellytyksiä pelastuslaitosten hyvinvointialueille siirtymiselle ja pelastustoimen palveluiden liittämiseksi osaksi tulevien hyvinvointialueiden suurempaa palvelutuotannon kokonaisuutta. Vaiheeseen 2 siirryttiin vasta kesälokakuuden jälkeen elokuussa, ja sen myötä työryhmätyöskentelyä jatkettiin vaiheiden 1 ja 2 tavoitteiden mukaisesti. Hankkeessa järjestetyissä tilaisuuksissa tehtiin yhdyspintatyötä ja vaihdettiin tietoa muiden pelastustoimen hankkeiden sekä esimerkiksi sosiaali- ja terveystoimen ja Kuntaliiton SOTE-muutostuen asiantuntijoiden kanssa. Tilaisuuksissa luotiin yhteistä näkemystä asiakkuuksista ja palvelukokonaisuuksista, keskeisistä sidosryhmistä ja toimijoista sekä haasteista ja mahdollisuuksista tulevilla hyvinvointialueilla. Yhdyspintatyötä tehtiin esimerkiksi seuraavasti:

- Jaettiin poikkihallinnollisesti tietoa ja tehtiin yhdyspintatyötä sosiaali- ja terveysministeriön varautumisen ja valmiussuunnittelun mallin valmistelijoiden kanssa.

- Toteutettiin yhteistyötä sekä yhteisiä pelastustoimen palveluihin liittyviä hanketilaisuuksia hankkeiden kanssa (esimerkiksi yhteistilaisuus kaikkien tilanne- ja johtokeskushankkeiden sekä hanketilaisuus Moniammatilliset yksiköt hyvinvointialueille -hankkeen kanssa). Yhteistyötä tehtiin ja tietoa vaihdettiin hankkeen aikana myös Etelä-Karjalan pelastuslaitoksen toteuttaman Pelastustoimen palvelutuotannon tehokkaan hallinta- ja ohjausmallin määrittely -hankkeen kanssa.
- Osallistuttiin Kuntaliiton SOTE-muutostukeen liittyviin aluetilaisuuksiin, joissa Palvelukokonaisuus-hanketta esiteltiin kuntien edustajille ja hyvinvointialueiden valmistelijoille. Tilaisuudet toimivat yhdyspintatyön lisäksi tiedon kokoamisen keinona.
- Koottiin tietoa hankkeen yhdyspinnoilta ja yhteensovitettiin näkemyksiä pelastustoimen hankkeisiin liittyvistä käsitteistä. Lisäksi toteutettiin Pelastustoimen alueellisen valmistelun yhteistutkimus- ja kehittämishankkeille ja muille saman aikaisesti käynnissä oleville hankkeille käsite- ja määrittelytyön tueksi yhteinen Käsitteet ja palvelut -pankki.
- Yhteensovitettiin hankkeen tuottamaa määrittely- ja kuvaustietoa Pelastustoimen ja siviilivalmiuden suorituskyky ja suunnitteluperusteet -hankkeen kanssa erityisesti asiakkuuksien tarkastelun ja tietoperustan osalta.
- Toteutettiin palveluiden ja palvelukokonaisuuksien kuvaustyötä.
- Yhteensovitettiin Teema10-hankkeiden työtä ja tuotoksia kuukausittain yhteisissä työkokouksissa, joista yhdessä oli mukana myös sisäministeriön Tietojohdamisen työvälineet ja tiedonhallinnan kehittäminen -hanke.

Hankkeen kolmannen vaiheen toteutusta edistettiin jo hankkeen aiemmissa vaiheissa luomalla määrittelytietojen kokoamista helpottavia työkaluja, kuten yhteinen Käsitteet ja palvelut -pankki, sekä valmistelemalla hankkeen lopputuotteena julkaistavan Pelastustoimen palvelukokonaisuudet -käsikirjan sisältöä. Hankkeen kolmannessa vaiheessa hanketyö kohdennettiin toimintamallin ja palvelukokonaisuuksien kuvaamiseen sekä käsikirjan toteutukseen ja loppuraportin kokoamiseen. Alueellisella tasolla hyvinvointialuevalmisteluun liittyvää palveluiden tarkastelua ja yhdyspintatyötä on jatkettu hankkeen päättymiseen asti osana omaehtoista alueellista valmistelutyötä.

4.2 Alueellisella tasolla tehty hanketyö

Hankkeen aikaisen yhteisen työskentelyn ohella hankekonsortion pelastuslaitokset ovat tuottaneet osana Palvelukokonaisuus-hanketta omaehtoista valmistelua alueella. Alueellisen työn kautta on koottu muun muassa palveluihin ja yhdyspintoihin liittyvää määrittelytietoa sekä yhteisesti hyödynnettäviä pohjia ja aineistoja hyvinvoin-

tialuevalmistelun tueksi. Osana alueellista hanketyötä on selvitetty myös pelastustoimen palveluihin, niiden järjestämiseen ja yhdyspintoihin liittyvää nykytilaa, laadunhallinnan menettelyjä sekä esimerkiksi tukipalveluihin liittyviä muutostarpeita. Hankkeen yhteisissä tuotoksissa on hyödynnetty alueellisella tasolla tehdyn työn tuloksia, ja kaikki pelastuslaitoskohtaiset hanketyön tuotokset on koottu yhteiseen Teams -työtilaan, jotta tehty työ ja aineistot olisivat kaikessa laajuudessaan hyödynnettävissä myös muilla pelastuslaitoksilla. Tässä raportin osassa esitellään tiivistetysti aluetasolla tehtyä pelastuslaitoskohtaista työtä, ja tarkemmat alueellisen työn kuvaukset on koottu tämän raportin liitteiksi.

Etelä-Savon pelastuslaitos

Etelä-Savon hyvinvointialueen vapaaehtoisen valmistelun osana on rakennettu yhteistä näkemystä ja tarkasteltu mahdollisuuksia alueellisen kokonaisturvallisuuden toimintamallin toteuttamiseksi tulevalla Etelä-Savon hyvinvointialueella. Vapaaehtoisen valmistelun yhteydessä on kehitetty muun muassa turvallisuus- ja valmiusjohtoryhmän sekä -foorumien toimintaa kokonaisuutena, jotta se palvelisi tulevaisuudessa eri viranomaisia ja hyvinvointialueen asukkaita paremmin. Tarkastelua on tehty sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen yhdistymisen tarpeista sekä yhteistyössä eri turvallisuustoimijoiden kanssa. Kokonaisturvallisuuden toimintamallin valmistelu on kuvattu tarkemmin liitteessä 1.

Etelä-Karjalan pelastuslaitos

Etelä-Karjalan pelastuslaitos on tarkastellut pelastustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen yhteisiä viestinnän osa-alueita ja ollut tuottamassa muutosviestintäsuunnitelman mallia. Malli on ollut hyödynnettävissä myös muilla pelastuslaitoksilla. Lisäksi alueellisena omaehtoisena valmistelutyönä Etelä-Karjalan pelastuslaitoksella on tarkasteltu esimerkiksi pelastuslaitoksen, kuntien sosiaali- ja terveystoimen sekä järjestöjen yhteisiä yhdyspintoja. Etelä-Karjalan aluetason työ on kuvattu liitteessä 2.

Jokilaaksojen pelastuslaitos

Jokilaaksojen pelastuslaitos on tarkastellut Pohjois-Pohjanmaan alueen toimialariippumattomia tukipalveluita pelastustoimen tarpeiden näkökulmista. Työtä on tehty esimerkiksi henkilöstöhallinnon, tiedonhallinnan, taloushallinnan, tilahallinnan ja kiinteistöpalveluiden osa-alueilla sekä ennaltaehkäisevien palveluiden osa-alueella osana turvallisuusviestinnän palveluita ja varautumisen kokonaisuutta. Lisäksi Jokilaaksojen alueellisena hanketyönä on tarkasteltu sopimuspalokuntien yhdyspintaa kiireellisten palveluiden osa-alueella. Jokilaaksojen pelastuslaitoksen alueellisella tasolla tehty hanketyö on kuvattu liitteessä 3.

Kainuun pelastuslaitos

Kainuun pelastuslaitos on osallistunut työpanoksellaan hankkeen yhteisen työskentelyn osuuteen, työpajoihin ja niiden kautta toteutettuun yhteisten hanketuotosten sisällönkuvaus- ja määrittelytyöhön. Kainuun pelastuslaitoksen alueellisen työn osuutta ei kyetty osoittamaan erikseen hanketyöksi.

Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren pelastuslaitos

Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren pelastuslaitos on osallistunut työpanoksellaan hankkeen yhteisen työskentelyn osuuteen, työpajoihin ja niiden kautta toteutettuun yhteisten hanketuotosten sisällönkuvaus- ja määrittelytyöhön. Alueellisen työn osuutta ei ole raportoitu erikseen.

Lapin pelastuslaitos

Lapin pelastuslaitos on osallistunut työpanoksellaan hankkeen yhteisen työskentelyn osuuteen, työpajoihin ja niiden kautta toteutettuun yhteisten hanketuotosten sisällönkuvaus- ja määrittelytyöhön. Alueellisena hanketyönä on tarkasteltu muun muassa tukipalveluiden osa-alueella omaehtoisen hyvinvointialuevalmistelun tarpeita. Alueellisen työn osuus Lapin pelastuslaitoksen osalta esitellään tarkemmin liitteessä 4.

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos on toteuttanut, osallistunut tai aloittanut hankkeen aikana palveluiden yhtenäistämisen hankekokonaisuuden. Kokonaisuus sisältää yhteensä seitsemän osaprojektia, joilla on valmistauduttu hyvinvointialueen perustamiseen Länsi-Uudellamaalla. Projekteihin on osallistunut yhteensä viisi henkilöä. Lisäksi Palvelukokonaisuus-hankkeeseen liittyvää valmistelutyötä on tehty jonkin verran projektoitujen tehtävien ulkopuolella, esimerkiksi selvittäessä hallinnon turvallisuusverkkoon (TUVE) liittymiseen liittyviä toimia. Liitteessä 5 on kuvattu tarkemmin Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen aluetasolla tehtyä hanketyötä.

Pirkanmaan pelastuslaitos

Pirkanmaan pelastuslaitos tuotti osana Palvelukokonaisuus-hanketta kaikille pelastuslaitoksille yhteisen sopimuspohjamallin, jolla pelastuslaitokset ja tulevaisuudessa hyvinvointialueet voivat sopia pelastuslain (379/2011) 27 §:n mukaisesta pelastuslaitoksen toteuttamasta kuntien valmiussuunnittelun tukemisesta. Sopimuspohjan lisäksi Pirkanmaan pelastuslaitos tuotti hanketyönä esimerkinomaisen sopimuksen lii-

teasiakirjan, johon on kirjattu valmiussuunnittelun tukemisen toimintoja, joita pelastuslaitos voi tuottaa kunnalle. Liiteasiakirjalla täydennetään sopimus pohjan kohtaa ”Yhteistoiminta ja menettelytavat”. Liiteasiakirja ja sopimus pohjamalli on viety hankkeen Teams-työtilaan pelastuslaitoksille hyödynnettäviksi. Pirkanmaan pelastuslaitoksen aluetasolla tehty työ on kuvattu liitteessä 6.

Pohjanmaan pelastuslaitos

Pohjanmaan pelastuslaitos on selvittänyt hankkeen aikaisen alueellisen tason hanketyönä pelastuslaitoksen tukipalveluiden kokonaisuutta ja omaehtoisen valmistelun lähtötilannetta painottaen tarkastelua erityisesti kiinteistöpalvelujen osa-alueelle. Lisäksi Pohjanmaan pelastuslaitoksen hankehenkilöt ovat alueellisella tasolla tehdyn tarkastelun kautta tukeneet hankkeen yhteistä työtä muun muassa toimialariippumattomien ja toimialasidonnaisten tukipalveluiden määrittelytyössä. Alueellisen työn osuutta ei ole raportoitu erikseen.

Päijät-Hämeen pelastuslaitos

Päijät-Hämeen pelastuslaitos on osallistunut työpanoksellaan hankkeen yhteisen työskentelyn osuuteen, työpajoihin ja niiden kautta toteutettuun yhteisten hanketuotosten sisällönkuvaus- ja määrittelytyöhön. Alueellisen työn osuutta ei ole raportoitu erikseen.

Satakunnan pelastuslaitos

Satakunnan pelastuslaitos on perustanut alueellisen tason hanketyönä projektitoimiston hyvinvointialueuudistukseen liittyvän vapaaehtoisen valmistelun koordinointiin. Aluetason työssä on tarkasteltu pelastuslaitostasolla esimerkiksi tietohallinnon tukipalveluiden toimintoja sekä turvallisuuden ja varautumisen toimintoja laajemmassa hyvinvointialueen palvelutuotannon kokonaisuudessa. Lisäksi yhdyspintatyötä on tehty SataSoten toimijoiden kanssa muun muassa ensihoitopalveluiden ja yleisesti palveluiden johtamisen näkökulmista. Osana aluetason hanketyötä on luotu toimintamenetellyt sisäisen viestinnän koordinointiin sekä käynnistetty palveluiden laadunhallintaan liittyvää kehittämistyötä. Satakunnan pelastuslaitoksen aluetason hanketyötä on kuvattu tarkemmin liitteessä 7.

Varsinais-Suomen pelastuslaitos

Varsinais-Suomen pelastuslaitos on alueellisen tason vapaaehtoiseen valmistelun osana ja palvelukokonaisuus -hankkeen työnä toteuttanut esimerkiksi Satakunnan pe-

lastuslaitoksen kanssa yhteisiä työpajoja, joiden tavoitteena on ollut selkiyttää Varsinais-Suomen alueen hyvinvointialuevalmistelua yhdessä naapurilaitoksen kanssa. Pelastuslaitosten välisissä vertaiskeskusteluissa on pohdittu muun muassa, mitä tukipalveluita tuotetaan pelastuslaitoksilla tulevaisuudessa itse ja mitä voitaisiin tuottaa toimialariippumattomina tukipalveluina yhdessä sosiaali- ja terveystoimen kanssa. Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen hankeosuutta on kuvattu tarkemmin liitteessä 8.

4.3 Hankeviestintä

Hanketyöstä viestittiin hankkeen viestintäsuunnitelman mukaisesti hyödyntäen olemassa olevia Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston viestintäkanavia ja menettelyjä esimerkiksi uutiskirjeissä, kokoustiedotteissa, erillisissä hanketiedotteissa, kumppanuusverkoston verkkosivuilla, sosiaalisessa mediassa, hankkeen Teams-työtilassa, Innokylä -yhteiskehittämisen alustalla sekä TUOVI-portaalissa ja sisäministeriön hankesalkussa.

Hankkeen etenemistä ja välituotoksia esiteltiin säännöllisesti verkstorakenteiden kautta esimerkiksi pelastusjohtajien kokouksessa sekä pelastuslaitosten varautumisen verkoston, pelastuslaitosten viestintäverkoston ja Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston palvelualueiden kokouksissa. Edellä kuvattujen viestinnän toimenpiteiden lisäksi hanketta esiteltiin säännöllisesti osana Kuntaliiton toteuttamia SOTE-muutostuen aluekierroksia. SOTE-muutostuen aluetilaisuuksiin liittyviä hanke-esittelyjä toteutettiin hankeaikana yhteensä 19, ja näiden lisäksi hanketyötä on tuotu säännöllisesti esiin muissa hyvinvointialuevalmisteluun liittyvissä tilaisuuksissa eri yhdyspinnoilla sekä sisäministeriön alueellisten kehittämishankkeiden webinaarissa.

Hankkeen alusta lähtien rajattiin, etteivät sen aikana tuotetut hyvinvointialueen valmistelua sekä siihen liittyvää viestintää tukevat aineistot ja pohjat olleet Palvelukokonaisuus-hankkeen varsinaista hankeviestintää vaan pikemminkin hankkeen tuotoksia. Hankkeen aikana tuotettiin kaksi hyvinvointialuevalmistelua tukevaa viestintäpohjaa, joilla on pyritty lisäämään yhteistä näkemystä pelastustoimen palveluista hyvinvointialuevalmistelun yhdyspinnoilla sekä tukemaan pelastuslaitosten muutosjohtamista. Tarkemmat kuvaukset tuotetuista viestinnän tukiaineistoista esitetään raportin luvussa 5 (Tuotokset). Myöskään hankkeessa tehdyt tallenteet eivät ole osa varsinaista hankeviestintää, vaan osa hankkeen tuotoksia, joita voidaan hyödyntää myös hankkeen päättymisen jälkeen.

5 Hankkeen tuotokset

Palvelukokonaisuus-hankkeen tuotoksia ovat Pelastustoimen palvelukokonaisuudet -käsikirja, Käsitteet ja palvelut -pankki, pelastuslaitoksille kohdennettu jatkuva tilannekuvakysely pelastuslaitosten hyvinvointialuevalmistelun etenemisestä sekä muut pelastuslaitosten hyvinvointialuevalmistelua tukevat työkalut (esimerkiksi viestintäaineistopohjat valmistelijoille ja muutosjohtamisen tueksi). Hanketta toteutettiin sekä alueellisella tasolla että hankekonsortion yhteisen työn puitteissa. Hanketuotoksia ovat kaikki hanketyön eri tasoilla ja eri toimijoiden tarpeista tuotetut määrittelytiedot, selvitykset sekä kuvaukset pelastuslaitosten palveluista, palvelukokonaisuuksista, palveluiden liittymäpinnoista tai palveluiden vaatimista tukipalveluista. Tuotoksia ovat myös hanketilaisuuksien tallenteet. Kaikki hankkeen tuotokset ovat hyödynnettävissä kaikilla pelastuslaitoksilla ja hyvinvointialueilla.

Hankkeessa on tuotettu kuvaukset ja määrittelyt keskeisistä pelastustoimen palveluista sekä esimerkkejä palvelukokonaisuuksista ja niiden mallintamisesta. Hankkeen lopputuotteena julkaistaan sähköisessä muodossa Pelastustoimen palvelukokonaisuudet -käsikirja, johon on koottu yleinen palvelukokonaisuuksien mallintamisen kuvaus, pelastustoimen palveluiden määrittelyt ja luokittelutiedot sekä hankkeen aikana laaditut palveluihin, palvelukokonaisuuksiin, yhteistyön malleihin, käsitteisiin ja yhdyspintoihin liittyvät kuvaukset. Käsikirjan sähköinen julkaisu on valmistunut joulukuussa 2021, ja sen sisältö on toteutettu siten, että se on yhteensopiva sosiaali- ja terveystoimen vastaavien palvelukokonaisuuksien mallintamisen oppaiden kanssa. Lisäksi hanketyönä tuotettiin kuvaukset siitä, millaisia eri näkökulmia palvelukokonaisuuksien mallintamisen pohjana voisi olla sekä millaista tietosisältöä palvelujen järjestämisen kannalta palvelukokonaisuuksien hallinnan ja kehittämisen pohjaksi tarvitaan, kun niitä mallinnetaan.

Hankkeessa on tuotettu myös kaksi pelastuslaitosten hyvinvointialuevalmistelua tukevaa yhteistä viestintäaineistoa, joiden toteutuksessa on hyödynnetty hankkeen työpaajoissa koottua sisältöä, määrittelyjä sekä tunnistettuja pelastuslaitosten yhdyspintatyön tarpeita. Aineistoista toinen (Pelastuslaitokset hyvinvointialueilla – Räddningsverken och vårdreformen) on kohdennettu hyvinvointialuevalmistelua toteuttaville tahoille työkaluksi, ja toinen (Pelastuslaitokset ja hyvinvointialueuudistus) tuotettiin hankkeen loppupuolella pelastuslaitosten sisäisen muutosjohtamisen työkaluksi ja pohjaksi. Jälkimmäiseen on koottu helposti saataville julkista tietoa hyvinvointialueuudistuksesta ja sen vaikutuksista pelastuslaitosten toimintaan ja henkilöstöön.

Varsinaisten aineellisten tuotosten lisäksi hankkeen myötä on luotu jaettua ymmärrystä pelastustoimen palveluista, niiden järjestämisestä ja ohjauksesta sekä hyvinvointialueiden palvelutuotannosta. Jaetun ymmärryksen avulla on lisätty myös laajempaa yhteistä näkemystä yhteistyön mahdollisuuksista palvelutuotannossa ja mahdollisista palveluiden kehittämistarpeista tulevilla hyvinvointialueilla.

6 Johtopäätökset

Tulevaisuuden haasteena on, että järjestelmähankkeissa huomioitaisiin palvelukokonaisuuksien mallintamisen tarpeet ja asiakastietotarpeista nousevien tietosisältöjen raportointimahdollisuudet sekä saatavuus.

Palvelukokonaisuuksien mallintamisen jatkotoimet

Hankkeen päätyttyä ennalta suunnitelluksi jatkotoimeksi jää hankkeen vaikuttavuuden arviointi. Hankkeen yhteiskunnallista tai alueellista vaikuttavuutta sekä tosiasiallista tuotettua hyötyä voidaan arvioida vasta hyvinvointialueiden käynnistykseen liittyvän hallintouudistuksen jälkeen. Hankkeen vastuullinen toteuttaja on sitoutunut toteuttamaan hyötytavoitteiden toteuman ja vaikuttavuuden arvioinnin noin 1–2 vuotta hankkeen päättymisen jälkeen. Jälkikäteinen vaikuttavuuden arviointi toteutetaan pelastuslaitosten yhteistyönä olemassa olevia yhteistyörakenteita hyödyntäen. Hankkeen vaikuttavuuden arviointi on järkevintä toteuttaa aikaisintaan noin vuosi hyvinvointialueiden varsinaisen toiminnan käynnistymisen jälkeen, jotta toimintamallin hyödyntämisestä palveluiden järjestämisen tai suunnittelun tukena olisi olemassa jo jonkinlaista käytännön kokemusta.

Toinen tarpeelliseksi tunnistettu jatkotoimi on tuotetun palvelukokonaisuuksien mallintamisen toimintamallin kehittämistarpeiden arviointi, josta olisi niin ikään hyvä koota tietoa sitten, kun hyvinvointialueet mahdollisesti joko ovat jo käyttäneet tai käyttävät palveluidensa ja niiden suunnittelutyön tukena hankkeessa tuotettua aineistoa. Hanke-aika ei mahdollistanut sitä, että toimintamallia tai työkaluja olisi ehditty pilotoida todellisilla loppukäyttäjillä eli hyvinvointialueiden palvelujen järjestämisestä vastaavilla toimijoilla tai muiden toimialojen vastaavia toimintamalleja hyödyntävillä tahoilla. Hankkeen aikana hyvinvointialuevalmistelun tueksi ketterinä välituotteina tuotettuihin työkaluihin pyydettiin ja saatiinkin palautetta pelastustoimen valmistelijoilta sekä viestinnän asiantuntijoilta. Saatu palaute oli myönteistä. Muiden tuotosten osalta hyödynnettävyyttä ja kehittämistarpeita tulee selvittää hankkeen päätyttyä.

Hankkeen hallinnointiin liittyvät kehittämissuhteet

Palvelukokonaisuus-hankkeen toteutus ja saavutetut tulokset onnistuivat tavoitteiden mukaisesti huolimatta siitä, että lähtökohdat hankkeen toteutukselle olivat varsin haastavat. Osa hankkeen edetessä ilmenneistä haasteista johtui mahdollisesti siitä, että Pelastustoimen alueellisen valmistelun yhteistutkimus- ja kehittämishankkeita oli käynnissä samanaikaisesti lukuisia ja pelastuslaitosten resurssit oli sidottu yhtä aikaa

moniin hankkeisiin. Hanketyön haasteellisuutta lisäsi myös, että siihen oli kokonaisuudessaan aikaa vain kahdeksan kuukautta. Heti hankkeen alkuun osunut kesälomakausi vaikutti siihen, että tosiasiallista tehokasta hanketyöaikaa oli käytettävissä vain noin puoli vuotta. Hankkeen tavoitteiden laajuuteen ja usean eri toimijan yhteishankkeen hallinnoinnin haastavuuteen nähden varsinainen hankkeen toteutusaika jäikin liian lyhyeksi. Niukan aikataulun vuoksi työtä oli välttämätöntä toteuttaa usealla eri tasolla samanaikaisesti. Hanketyön haastavuutta lisäsi, että toteutusta oli koko hankkeen ajan sopeutettava pelastuslaitosten eri tahtiin edenneeseen alueelliseen valmisteluun sekä valmistelun edetessä esiin nousseisiin tarkastelutarpeisiin.

Omat haasteensa hankkeen toteutukselle toivat hanketyön raportoinnin ja kustannusseurannan puutteelliset välineet sekä varsin epäselvät ohjauksen, päätöksenteon sekä raportoinnin ja laskutuksen menettelyt. Käytännössä rahoittajan edellyttämät käytössä olevat seurannan välineet eivät lyhyen hankeajan puitteissa palvelleet riittäväällä tavalla usean eri toimijan yhteishankkeen kustannusten seurantaa, ja valtaosa hankkeen seurantamenettelyistä ja -ohjeista jouduttiin luomaan hankkeessa osana muuta sen toimintaa. Vastaavia hankkeita tulevaisuudessa toteutettaessa rahoittajan tulisivat jo ennen hankerahoitushakua varmistaa toimivat ja laajempiinkin hankekokoaisuuksiin soveltuvat työvälineet.

Hankejohtamisen näkökulmasta osa epäselvyyksistä ja ongelmista johtui alkuperäisen hankekonsortion mukaisesti 13 pelastuslaitokselle erillisesti jyvitetystä rahoitusosuudesta, mikä hidasti merkittävästi hankkeelle myönnetyn rahoituksen dynaamista mukauttamista konsortion sisällä hankkeen aikana ilmenneisiin muutostarpeisiin. Hankkeen aikana ilmeni myös rahoitusmuutosesitykseen ja väliraportoinnin vaatimuksiin liittyviä epäselvyyksiä. Laskutusmenettelyjen osalta epäselvyydet saatiin ratkottua hankkeen rahoittajan kanssa vasta lokakuussa eli reilusti hankkeen puolivälin jälkeen, ja epäselvyydet aiheuttivat ylimääräistä työtä niin hankejohtamisen osa-alueella kuin aluetasolla kaikille hankekonsortiossa mukana olleille pelastuslaitoksille.

Kaikki edellä kuvattu sitoi hankeresursseja ja vei työpanosta pois yhteisen työn toteutuksesta sekä hankkeen varsinaisten tavoitteiden edistämisestä. Hankeajasta kului noin kuusi viikkoa rahoitusmuutosesitykseen liittyviin tarkennuksiin, vastineisiin ja päätöksentekoon. Toinen mahdollinen taustasyynä raportoinnin ja laskutusmenettelyjen haasteisiin hankkeen aikana oli, että valtaosin olemassa olevat raportoinnin tai seurannan välineet ja niiden sisältö on suunniteltu siitä lähtökohdasta, että hanketyötä toteuttaisivat lähinnä päätoimiset hankehenkilöt. Tämän hankkeen aikana pääosa hanketyöstä toteutettiin oman työn ohella tai muutoin osa-aikaisin resurssein, joten seurannan välineet eivät tukeneet toteutusta.

Hankkeen toteutuksen, seurannan ja laskutuksen toimintamenettelyjen selkeyden näkökulmasta tulevissa vastaavissa hankkeissa olisi tärkeää saada aina kirjalliset vastaukset ja linjaukset hankkeen hallinnointiin, laskutukseen ja seurannan menettelyihin liittyviin kysymyksiin. Lähtökohtaisesti tulisi välttää sitä, että hankkeille annetaan toimintalinjauksia usealta eri taholta. Myös olemassa olevien hankkeiden yleisiä ohjeita tulisi tarkentaa erityisesti useiden toimijoiden yhteishankkeissa. Lisäksi asioita ja mahdollisia poikkeamatilanteita saattaisi selkeyttää, jos hankkeelle rahoituspäätöksen yhteydessä nimetty rahoittajan yhteyshenkilö olisi se, joka edistää ja esittelee hankkeeseen liittyviä asioita eteenpäin esimerkiksi päätöksentekoprosessissa. Yhteyshenkilö tuntee ja tietää hankkeen tilanteen käytännössä sekä ymmärtää hanketyöhön osallistumisen kautta laajemmin esimerkiksi poikkeamatilanteiden perustelut. Näin toimien voitaisiin kenties jatkossa välttää tämän hankkeen toteutuksen aikana ilmenneiden riskitilanteiden kaltaisilta tilanteilta sekä tarpeettomalta vastineiden ja selvitysten laadinnalta.

Jatkotoimet tuotosten osalta

Hankkeen tuotosten toteutukseen tehtiin aikataulun vuoksi rajauksia jo hankkeen alussa. Lopullisen julkaisun muotoon vaikutti merkittäväällä tavalla se, että osa palvelukokonaisuuksien mallintamisen työstä jäi toteutettavaksi vasta hankkeen jälkeen osaksi normaalia pelastuslaitosten yhteistyötä ja hyvinvointialuevalmistelua. Myös todellista tietopohjan hyödyntämistä palvelukokonaisuuksien mallinnusten pohjana jouduttiin rajaamaan hanketyön ulkopuolelle, koska aikataulu ei mahdollistanut sitä. Näistä syistä päädyttiin siihen, että lopputuotoksena julkaistuun Pelastustoimen palvelukokonaisuus -käsikirjaan koottiin palveluiden mallintamisesta lähinnä esimerkkejä ja sen sisältöä painotettiin palveluihin liittyvän määrittelytiedon kokoamiseen sekä toimintamallin kuvaamiseen. Mallintamisen jääminen kesken synnytti kuitenkin myönteisen idean siitä, että käsikirja tulee julkaista sähköisessä muodossa ja sen tulee olla jatkossakin muokattavissa sekä täydennettävissä.

Hankkeen tuotosten sisältöjä on syytä täydentää jatkossa erityisesti tuottamalla esimerkkejä ja kuvauksia eri toimijoiden välisistä yhdyspinnoista ja monialaisista palvelukokonaisuuksista, jotka kytkeytyvät muun muassa kuntiin jääviin turvallisuuteen liittyviin palveluihin sekä varautumiseen ja riskienhallinnan yhteistyöhön. Myös palveluihin liittyvää eri viranomaisten yhteistoimintaa tulee kuvata nykyistä laajemmin, koska näillä yhdyspinnoilla ja palveluiden sujuvuuden varmistamisella turvataan erityisesti kiireellisiä palvelutilanteita sekä yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden ja varautumisen osa-alueisiin liittyvää yhteistyötä. Myös yhteisen ymmärryksen rakentamista asiakaslähtöisistä pelastustoimen palveluista ja niiden yhdyspinnoista muihin palvelukokonaisuuksien toimialoihin tulee jatkaa edelleen.

Jatkotoimiksi hankkeen aikana tunnistettiin myös tuotettujen määrittely- ja kuvaustietojen hyödyntäminen hyvinvointialueen viitearkkitehtuurin päivittämistyössä, samoin kuin koottujen käsitteiden määrittelysisällön jatkotyöstäminen. Tuotettua sisältöä voidaan hyödyntää tulevaisuudessa esimerkiksi sisäisen turvallisuuden ja hyvinvointialueiden sanastotyössä sekä suomi.fi-palvelun sisällöllisen kehittämisen pohjana silloin, kun tarkastelussa ovat pelastustoimen palvelukuvaukset ja tietosisällöt.

Hankkeen aikana tunnistettu jatkotoimi tai tulevaisuuden haaste on myös, että järjestelmähankkeissa huomioitaisiin palvelukokonaisuuksien mallintamisen tarpeet. Näitä ovat muun muassa asiakastietotarpeista nousevien tietosisältöjen raportointimahdollisuudet sekä palvelujen asiakaslähtöisten toteumatietojen saatavuus (palveluiden käyttöön, saatavuuteen ja saavutettavuuteen liittyvät tiedot sekä palveluiden laatuun ja vaikuttavuuteen liittyvät indikaattorit).

Liite 1. Aluetasolla tehdyn työn kuvaus: Etelä-Savon pelastuslaitos, kokonaisturvallisuuden toimintamalli

Palvelukokonaisuus-hankkeen aluetasolla toteutettuna hanketyönä Etelä-Savon hyvinvointialueen omaehtoisessa valmistelussa on tarkasteltu sosiaali- ja terveyspalveluiden ja pelastustoimen yhteistyössä yhteistä ja maakunnallista kokonaisturvallisuutta. Alueellisella turvallisuus- ja valmiusjohtoryhmällä (kunnat, viranomaiset, elinkeinoelämä, järjestöt ja muut yhteisöt) on Etelä-Savossa pitkät perinteet. Sitä on tarvittaessa laajennettu valmiusfoorumiksi esimerkiksi Covid-19 -pandemian aikana. Hyvinvointialueen omaehtoisessa valmistelussa turvallisuus- ja valmiusjohtoryhmän sekä -foorumin toimintamallia on kehitetty kokonaisuutena palvelemaan paremmin eri viranomaisia ja maakunnan asukkaita. Kokonaisturvallisuus on yhteistyötä ja yhdessä tekemistä, jossa turvallisuus ei synny toimialakohtaisesti vaan kansalaisten, kuntien, kolmannen sektorin, elinkeinoelämän ja viranomaisten jokapäiväisestä yhdessä tekemisestä sekä jatkuvasta tutkimuksesta ja kehittämisestä.

Aluetason hanketyönä on valmisteltu muun muassa Etelä-Savon hyvinvointialueen kokonaisturvallisuusstrategiaa, joka toimii pohjana hyvinvointialueen strategiavalmistelulle, jossa turvallisuustoiminta kattaa kaikki hyvinvointialueen toiminnot. Kokonaisturvallisuusstrategian tavoitteena on tunnistaa, ennaltaehkäistä ja torjua hyvinvointialueen asiakkaisiin, henkilöstöön, kuntalaisiin ja organisaatioon kohdistuvia turvallisuusriskejä sekä tukea toipumista häiriö- ja poikkeustilanteista. Kokonaisturvallisuuden hallinta nähdään Etelä-Savon hyvinvointialueen toiminnan kannalta laadullisena tekijänä sekä osana alueen kilpailukykyä ja kuntien elinvoimaa, mainetta ja kasvukykyä.

Etelä-Savon hyvinvointialueen kokonaisturvallisuus koostuu neljästä kokonaisuudesta: riskienhallinta ja omavalvonta, varautuminen, valmius- ja huoltovarmuus, organisaatioturvallisuus sekä turvallisuus- ja kriisiviestintä. Turvallisuusjohtaminen ja -kulttuuri ovat mukana kaikissa kokonaisuuksissa, joita kehitetään poikkihallinnollisesti ja jatkuvana prosessina suunnitelmallisesti.

Etelä-Savon hyvinvointialueen kokonaisturvallisuuden toimintamallin suunnittelu perustuu eri toimialueiden lakeihin ja asetuksiin sekä ministeriöiden ohjeisiin ja julkaisuihin. Hyvinvointialueen elintärkeät toiminnot turvataan ja häiriö- ja poikkeustilanteisiin varaudutaan skenaariomallilla yhteistyössä eri toimijoiden ja viranomaisten kanssa. Etelä-Savon maakunnan alueen turvallisuusskenaariot ja turvallisuuden painopisteet

päätetään Etelä-Savon turvallisuus- ja valmiusjohtoryhmässä. Turvallisuussuunnitelun tavoitteena on ennaltaehkäistä ja torjua onnettomuuksia ja tapaturmia, rikoksia sekä häiriöitä ja parantaa ihmisten turvallisuuden tunnetta ja hyvinvointia.

Etelä-Savon hyvinvointialueen kokonaisturvallisuuden valmistelussa on nähty tärkeäksi kehittää tietojohtamista sekä turvallisuustietopohjan kokonaisuutta ja osaamisen hallintaa (tiedolla johtaminen). Hyvinvointialueisiin siirryttäessä yhteiskuntamme ja alueellisen kokonaisturvallisuuden rakentamisessa on huomioitava eri toimijoiden (viranomaiset, kunnat, kolmas sektori, elinkeinoelämä, asukkaat) yhteistyön merkitys valtakunnallisesti ja alueellisesti. Hyvinvointialueisiin siirryttäessä on keskeistä, että eri toimijat tiedostavat turvallisuuden luomisen vaikutukset.

Hyvinvointialueen valmistelun yhteydessä kokonaisturvallisuuden osa-alueelle on perustettu Kuopion yliopistollisen sairaalan erityisvastuualueen (KYS Erva-alueen) pelastuslaitosten yhteinen työryhmä hyvinvointialueen valmistelijoiden työn tueksi. Työryhmän toimintaa laajennetaan jatkossa myös sosiaali- ja terveyspalveluiden puolelle. Yhteistyön ja tiedonjakamisen tarkoituksena on jakaa tietoa ja hyviä toimintamalleja alueiden välillä sekä kehittää yhteisiä suunnitelma- ja ohjepohjia kokonaisturvallisuuden, valmiuden ja varautumisen sekä huoltovarmuuden kokonaisuuteen.

Liite 2. Aluetasolla tehdyn työn kuvaus: Etelä-Karjalan pelastuslaitos

Etelä-Karjalan pelastuslaitos osallistui palvelukokonaisuuksien kuvaamiseen ja työpajatyöskentelyyn ennaltaehkäiseviä palveluita käsittelevissä työpajoissa. Etelä-Karjalan pelastuslaitokselta hankkeeseen osallistui yksi henkilö.

Palvelukokonaisuus-hankkeen sekä hyvinvointialueuudistuksen tiekarttaan perustuvaan aikataulutukseen osui paikallisesti hankkeen yhdyspinnassa toimivien palveluiden sekä niiden tuottajien tunnistaminen. Hankkeessa tarkasteltiin pelastuslaitoksen, Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden (Eksote), yksityisten palveluntuottajien sekä järjestöjen tuottamia palveluita ja toimijoita. Asiakslähtöisten palveluiden tuottamiseen liittyi myös osallisuuden huomioiminen. Hankkeen aikana tunnistettiin, että entistä vaikuttavampien palveluiden tuottaminen edellyttää osallisuutta ja osallistamista palveluiden kehittämisen näkökulmasta. Osallisuus ja osallistaminen voivat tapahtua esimerkiksi järjestöjen, sopimuspalokuntien sekä kokemusasiantuntijoiden kanssa tapahtuvan ja verkostoja hyödyntävän yhteiskehittämisen kautta.

Etelä-Karjalassa hyvinvointialueuudistusvalmistelussa yhdeksi kriittiseksi menestystekijäksi on tunnistettu yhdyspintatyö maakunnan alueella. Yhdyspinnat sitovat tulevaisuudessa eri palvelut ja palveluiden tuottajat kokonaisuudeksi. Tämä on tärkeää asukkaille tuotettavien palveluiden sekä palveluohjauksen näkökulmasta. Ennaltaehkäisevät palvelut -työpajoissa keskusteltiin tulevaisuuden asiakkuuksista, palvelukokonaisuuksista sekä keskeisistä sidosryhmistä, kehittämistarpeista ja mahdollisuuksista. Hankkeen aikana tunnistettiin monia mahdollisuuksia tuottaa palveluita alueellisesti yhdessä ja omista lähtökohdista käsin esimerkiksi ikäihmisille. Hyvinvointialueuudistuksessa yhteensovitetään terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden palveluita asiakslähtöisesti. Yhdyspintatyöskentelyssä tunnistettiin pelastuslaitoksen ja Eksoten palvelutuotannosta palveluita, joita molemmat tuottavat kunnille ja osin samoille kohderyhmille. Samoin tunnistettiin verkostoja, joissa molemmat tahot toimivat samojen kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Pelastuslaitoksen ja Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden yhteistyö on ollut vakiintunutta jo aiemmin. Palvelukokonaisuus-hankkeen työpajoissa esiin nousseita näkökulmia hyödynnettiin paikallisella tasolla esimerkiksi viestinnän kokouksissa Eksoten kanssa. Niiden pohjalta tuotettiin yhdessä muutosviestintäsuunnitelma. Paikallinen prosessi oli avoin, ja paikallisesta kehittämisestä viestittiin avoimesti hankkeen työpajoissa. Etelä-Karjalan malli muutosviestintäsuunnitelmasta on ollut palvelukokonaisuushankkeeseen osallistuvien nähtävissä ja hyödynnettävissä.

Alueellisella tasolla hankkeen aikana keskeisimpiä tuotoksia onkin alueella tuotettu viestinnän valmistelijoiden laatima muutosviestintäsuunnitelma. Myös keskeisten tulevaisuuden asiakkuuksien määrittelyssä päästiin eteenpäin. Alueella tunnistettiin palveluja, joita erityisesti hyvinvointialueen haja-asutusalueille voidaan lähteä tuottamaan yhteistyössä. Keskeisten sidosryhmien toimijoiden osalta nopein tie yhteiskehittämiskokeiluihin on turvallisuusviestinnän toteuttaminen eri kohderyhmille hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä (HYTE). Maakunnallisen hyvinvoinnin terveyden edistämistyöhön osallistumisen kautta yhdyspintatyöskentelyssä on tunnistettu eri kohderyhmiä sekä keskeisiä sidosryhmiä. Toimijat sekä vastuut verkostossa voivat kuitenkin vaihdella palvelun kohderyhmän mukaan.

Liite 3. Aluetasolla tehdyn työn kuvaus: Jokilaaksojen pelastuslaitos

Jokilaaksojen pelastuslaitos on osallistunut Palvelukokonaisuus-hankkeen puitteissa laajasti Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen omaehtoiseen palveluihin kytkeytyviin valmisteluihin. Jokilaaksojen pelastuslaitoksen henkilöstö, joka on ollut mukana hankkeessa, on ollut osallisena useissa sekä koko hyvinvointialueen vapaaehtoisen valmisteluvaiheen työryhmissä että alatyöryhmissä, samoin kuin erilaisissa Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen työryhmissä.

Onnettomuuksien ehkäisyn kokonaisuuden tarkastelussa on ollut mukana useita henkilöitä. Onnettomuuksien ehkäisyn asiantuntijat ovat kartoittaneet järjestettävien lakisääteisten palveluiden nykytilaa. On arvioitu asiakkaille tuotettavia suoritteita ja verrattu olemassa olevia resursseja niihin. Yksittäisten suoritteiden osalta on tehty henkilöstölle mielipidekyselyjä, joiden avulla palvelukokonaisuuksia pyritään kehittämään tulevaisuudessa. Valvontatyön osalta on tehty palveluiden nykytilan kartoitusta sekä selvitetty toimintatapojen eroja Jokilaaksojen ja Oulu-Koillismaan pelastuslaitosten palvelujen välillä. Lisäksi on osallistuttu turvallisuusviestinnän alatyöryhmän työskentelyyn, jossa Jokilaaksojen pelastuslaitoksen henkilöstön tehtävänä on ollut laatia kysely turvallisuusviestinnän tilasta laitoksella sekä koostaa tuloksista yhteenveto työryhmän käyttöön. Rakentamisen ohjauksen työryhmässä on tehty nykytilan kartoitusta sekä listattu yhteiset toimintatavat.

Jokilaaksojen pelastuslaitokselta on osallistuttu myös varautumisen työryhmän työskentelyyn, jossa on keskitytty perustettavan Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen varautumisen palveluiden rakentamisen omaehtoiseen valmisteluun. Varautumisen tuen palveluiden kehittämiseksi on laadittu asiakirjatyökalu (toimintamalli), joka koostuu neljästä (4) päävaiheesta: nykytilan analyysi, tavoitetilan suunnittelu, tavoiteratkaisun kuvaaminen ja toimeenpanon suunnittelu.

Nykytilan analyysin pohjaksi Jokilaaksojen ja Oulu-Koillismaan pelastuslaitokset ovat kuvanneet työkaluun varautumisen palvelukartat sekä kyseisten palveluiden toteutustavat ja suunnitelma-arkkitehtuurin. Näiden pohjalta analysoidaan myöhemmin toiminnan nykytilaa ja kerätään molemmilta pelastuslaitoksilta kehitystarpeita käyttäen hyväksi pääasiassa jo tehtyjä kuvauksia. Tässä toimintamallin vaiheessa kuvataan varautumisen prosessien, organisoitumisen sekä suunnitelma-arkkitehtuurin analysointien tulokset sekä niiden tuloksina syntyneet ja/tai tiedossa olevat priorisoidut nykyjärjestelmän ja nykytoiminnan kehittämistarpeet. Osittain päällekkäin nykytilan analyysin kanssa tehdään myös tavoitetilan suunnittelua. Tässä vaiheessa määritellään tarkemmin perustettavan pelastuslaitoksen varautumisen palvelut sekä palveluratkaisut ja toimintamallit.

Perustettavan Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen varautumisen palvelutarkastelun ohessa on tehty yhdyspintatyötä ja osallistuttu tulevan hyvinvointialueen palvelutuotannon laajemman kokonaisuuden tarkasteluun riskienhallinnan, sisäisen valvonnan ja varautumisen osa-alueilla. Lisäksi on selvitelty infran nykytilaa ja pohdittu tulevalle pelastuslaitokselle yhtenäisiä käytäntöjä.

Maakuntien tilakeskus tulee hyvinvointialueen tilahallinnan yhteistyökumppaniksi, ja Jokilaaksojen pelastuslaitos onkin osallistunut Modulon käyttöönottoprojektiin ryhmässä 3, jossa on mukana kolme muutakin pelastuslaitosta. Työssä on tähän mennessä kerätty ja tallennettu kaikista alueen paloasemista seuraavaa tietoa: pohjakuvat, vuokrasopimukset, laskut sekä kiinteistöjen tiedot. Kaikki tieto siirretään Moduloon, jossa hyvinvointialueen kaikki kiinteistöt ovat ja jossa myös seuranta ja raportointi sijaitsevat yhdessä paikassa. Projekti päättyy vuoden lopussa, mutta joitain asioita jäänee tehtäviksi myös vuodelle 2022. Hankkeessa on tarkasteltu myös henkilöstöpalveluja ja viestintää. Tarkastelussa on koottu nykytilaa ja toimintatapoja, joista saatua tietoa voidaan hyödyntää pelastuslaitosten toimintatapojen ja käytäntöjen yhtenäistämistyössä. Joulukuun aikana osana hanketyötä on tarkasteltu muutosviestinnän osa-aluetta.

Liite 4. Alueatasolla tehdyn työn kuvaus: Lapin pelastuslaitos

Osana Pelastustoimen palvelukokonaisuuksien kuvaaminen -hanketta Lapin pelastuslaitos on osallistunut hankkeen työskentelyyn yhteensä 13 henkilön työpanoksella. Eri työpajoissa tehdyn hanketyön lisäksi Lapin pelastuslaitos on aloittanut osana alueellista hanketyötä kaksi osaprojektia, joissa tarkastellaan Lapin alueella tärkeiksi koettuja omaehtoisen hyvinvointialuevalmistelun tarpeita tukipalveluiden sekä ensihoitopalvelun palvelutuotantojen osa-alueilla. Alueason hanketyössä pelastuslaitoksella on tarkasteltu myös pelastustoimen palveluiden mitoituksen perusteena käytettävää määrittelyä sekä turvallisuuden kokonaisuuden toimintoja osana hyvinvointialueen laajaa palvelutuotantoa.

Osana alueellista hanketyötä Lapin pelastuslaitos on käynnistänyt syksyllä 2021 projektin pelastustoimen tukipalveluiden muutostarpeista sekä selvitystyön niiden määrittelytarpeesta. Tukipalveluprojektin keskeisimpinä tavoitteina ovat osaltaan olleet pelastuslaitoksella olevan kaluston nykytilan kartoitus sekä siihen liittyvä määrittely suhteutettuna palveluiden mitoituksena käytettyihin perusteisiin. Keskeisenä tavoitteena on ollut myös selvittää sekä kehittää toimintamallia ja järjestelmiä kalustoon liittyvän suunnittelutyön tueksi palvelutuotannon tehostamiseksi. Projektin selvitystyö on saatu suoritettua vuodenvaihteeseen mennessä.

Lapin pelastuslaitoksen alueella pelastuslaitos on jo vuosien ajan osallistunut kiireellisen ensihoitopalvelun palvelutuotantoon tuottamalla pääasiallisesti ensivastepalvelua alueen kahdelle sairaanhoitopiirille. Tulevan Lapin hyvinvointialueen muodostuessa yhteiseksi palveluntuottajaksi niin pelastustoimen kuin ensihoitopalvelun toimialoilla todettiin alueellinen tarve tarkastella laajemmin näiden kahden toimialan palvelutuotannon yhteensovittamisen mahdollisuuksia. Projekti on aloitettu syksyllä 2021 valmisteluryhmän selvitystyöllä osana Palvelukokonaisuus-hankkeen alueellista hanketyötä, ja sitä on tarkoitus jatkaa vuodenvaihteen jälkeen. Projektin keskiössä on Lapin alueelle soveltuvan asiakaslähtöisen ja tehokkaan palvelutuotannon mallin selvittäminen sekä toimialojen välisten synergia-rajapintojen löytäminen.

Liite 5. Aluetasolla tehdyn työn kuvaus: Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos, hallinto- ja tukipalvelut -selvitys

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos on toteuttanut, osallistunut tai aloittanut Palvelukokonaisuus-hankkeeseen liittyvänä aluetason hanketyönä palveluiden yhtenäistämisen hankekokonaisuuden. Yhteensä on toteutettu seitsemän osaprojektia, joilla on valmistauduttu hyvinvointialueen perustamiseen Länsi-Uudellamaalla. Projekteihin on osallistunut yhteensä 50 henkilöä. Lisäksi Palvelukokonaisuus-hankkeeseen liittyvää valmistelutyötä on tehty jonkin verran projektoitujen tehtävien ulkopuolella, kuten esimerkiksi selvitettyäessä hallinnon turvallisuusverkkoon (TUVE) liittymiseen liittyviä toimia. Seuraavassa on valotettu hieman Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen Palvelukokonaisuus-hankkeen alla toteutettuja projekteja tai eri projekteihin osallistumista.

Tilanne Länsi-Uudenmaan alueella poikkeaa muusta maasta siten, että alueella ei ole erikoissairaanhoidon yksikköä, johon sosiaali- ja terveystoimen sekä pelastustoimen toiminnot voitaisiin integroida toiminnallisesti tai tukipalveluin. Tämä johtuu siitä, että alueen erikoissairaanhoidosta vastaava HUS-yhtymä jää edelleen yhtenäiseksi usean hyvinvointialueen alueelle ja hoitamaan sellaisenaan alueen erikoissairaanhoidon. Tilannetta aavistellen Espoon kaupunki, jolle asiaa koskevan lainsäädännön myötä tuli myös Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen valmisteluvastuu, aloitti keväällä 2021 asian omaehtoisen valmistelun Länsi-Uudenmaan sote (LU-sote) -hankkeella.

Espoon kaupungin valmisteluhanke LU-sote muodostui kolmesta osaprojektista: henkilöstö, tukipalvelut ja kuntien keskitetyt sote-palvelut. Henkilöstö-osuudessa selvitetiin Länsi-Uudenmaan kuntien sote- ja pela-henkilöstön koostumusta, palkkausta ja työsuhteen ehtoja sekä paikallisia sopimuksia. Tukipalveluselvityksen pääasiallisena kohteena olivat tietojärjestelmäkysymykset, mutta samalla käsiteltiin myös sopimusasioita ja tilakysymyksiä. Palveluiden (HYTE, hyvinvointi ja terveys) osuudessa kootaan tietoa tulevan hyvinvointialueen palveluvalikoimaan ja viime kädessä turvallisuuden hoitamiseen. Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos on osallistunut kaikkiin edellä mainittuihin osaprojekteihin, ja niiden työn tuotokset ja kuvaukset ovat hankkeen kautta hyödynnettävissä myös muilla pelastuslaitoksilla.

LUP-asiakirjojenhallintaprojekti -projektissa on tarkistettu Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen päätöksentekojärjestelmän ja tiedonhallintamallin soveltuvuutta Espoon vuonna 2020 uusittuun malliin ja tulevaan hyvinvointialueeseen sovitettavaksi. Hyvinvointialueen päätöksentekojärjestelmä ei ole vielä selvillä, mutta tehdyn selvitystyön kautta on tarkoitus tuottaa yleisempi kuva, joka on otettavissa käyttöön järjestelmäriippumattomasti.

LUP-prosessien tarkistaminen -projektissa tarkasteltiin Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen prosesseja ja niiden kuvauksia suhteessa Espoon kaupungin IMS-järjestelmään. Projektissa tuotettiin aiemmista tarkentuneet prosessikuvaukset, joita voidaan jatkossa hyödyntää pelastuslaitoksen organisaation kehittämisessä sekä tiedonhallintamallissa. Palvelukokonaisuus-hankkeelle tämä työosuus tuotti sisällönkuvaus- ja määritystietoa esimerkiksi tiedonhallintapalveluiden osalta.

Organisaatio 23 -projektissa pyritään analysoimaan nykyisen pelastuslaitoksen organisaatiomallin toimintaa ja arvioimaan sen soveltuvuutta hyvinvointialueen palvelutuotantoon. Projekti pohjautuu LUP-prosessien tarkistaminen -projektissa tehtyihin prosessimäärityksiin. Projektissa tutkitaan, onko tarpeellista tehdä organisaatiomuutoksia, kun vuoden 2023 alussa Espoon kaupungin alaisuudesta siirrytään Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelle. Projektissa tehdään myös ehdotukset mahdollisista tarpeellisiksi tunnistetuista muutoksista. Projektin on tarkoitus valmistua vuodenvaihteeseen 2021–2022 mennessä.

LUP ICT (Espoo–Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue) -projektissa jäsennetään tulevien ICT-muutosten vaikutukset pelastuslaitoksen toimintaan ja organisointiin. Keskeinen tiedossa oleva muutostekijä hyvinvointialueelle siirryttäessä on pelastustoimessa ja ensihoidossa hallinnon turvallisuusverkon (TUVE) laajamittaiseen käyttöön siirtyminen. Tavoitteena on tehdä kyseinen siirtymä turvallisuusverkon (TUVE) käyttäjäksi niin laaja-alaisesti kuin mahdollista sekä palveluiden toiminnallisuudet ja käytettävyys huomioiden. Lisäksi projektiin sisältyy TUVE:n ja hyvinvointialueen tietojenkäsittelyympäristön yhteensovittaminen hyvinvointialueen aloittamisen jälkeen. Projekti on aloitettu vuonna 2021 suunnittelutyöllä osana Palvelukokonaisuus-hanketta, mikä toimii pohjana vuonna 2022 toteutettavalle varsinaiselle toimeenpanovaiheelle, joka on tarkoitus rahoittaa hyvinvointialueille mahdollisesti myönnettävästä rahoituksesta. Työ on tuottanut Palvelukokonaisuus-hankkeelle ICT- ja tietohallintopalveluihin liittyvää selvitys- ja taustatietoa.

Liite 6. Aluetasolla tehdyn työn kuvaus: Pirkanmaan pelastuslaitos, sopimuspohjamalli ja liiteasiakirja valmiussuunnittelun tukemisen pohjaksi

Osana pelastustoimen uudistusta tukevaa alueellisen valmistelun yhteistutkimus- ja kehittämishanketta Pirkanmaan pelastuslaitos osallistui palvelukokonaisuuksien kuvaamisen hankkeeseen. Alueellisen työn osuutenaan Pirkanmaan pelastuslaitos tuotti kaikille Suomen pelastuslaitoksille yhteisen sopimuspohjamallin, jolla pelastuslaitokset ja tulevaisuudessa hyvinvointialueet voivat sopia pelastuslain (379/2011) 27 §:n mukaisesta pelastuslaitoksen toteuttamasta kuntien valmiussuunnittelun tukemisesta.

Hanketyön osana Pirkanmaan pelastuslaitos on myös uudistanut yhteistoimintamuistiot kaikkien Pirkanmaan kuntien kanssa. Yhteistoimintamuistiot on tuotettu kolmikantaisena yhteistyönä kuntien, pelastuslaitoksen ja puolustusvoimien Pirkanmaan alue toimiston kanssa. Lisäksi pelastuslaitos on hyödyntänyt hankkeen tuottamaa materiaalia palveluidensa kehittämisessä ja omaehtoisessa hyvinvointialuevalmistelussa.

Laki hyvinvointialueesta (611/2021) 14 § (voimaantulo 1.1.2023)

Hyvinvointialueen ja sen alueen kuntien on neuvoteltava vähintään valtuustokausittain tehtäviensä hoitamiseen liittyvästä yhteistyöstä, tavoitteista ja työnjaosta. Neuvottelussa voidaan sopia ainakin yhteistyön edellyttämistä yhteistoimintarakenteista, toimintamalleista sekä yhteistyön edellyttämästä tiedonkulusta.

Sopimuspohjan avulla pelastuslaitos/hyvinvointialue ja sen alueen kunta voivat sopia valmiussuunnittelun tukemiseen liittyvästä yhteistoiminnasta ja menettelytavoista ja yhteistoiminnan kustannuksista. Sopimuspohjaan on kirjattu sopimuksen voimassaolon ja päättymisen ehdot sekä vastuunrajoitukset. Sopimuksen vastuunrajoituksella varmistetaan, ettei kunta voi siirtää lakisääteisiä tehtäviään pelastuslaitokselle/hyvinvointialueelle.

Sopimuspohjan lisäksi hankkeessa on tuotettu esimerkinomainen sopimuksen liiteasiakirja, johon on kirjattu valmiussuunnittelun tukemisen toimintoja, joita pelastuslaitos voi tuottaa kunnalle. Liiteasiakirjalla täydennetään sopimuspohjan kohtaa ”yhteistoiminta ja menettelytavat”. Liiteasiakirjaan kirjatut esimerkkitoiminnot ovat Pirkanmaan pelastuslaitoksen alueensa kunnille tuottamia valmiussuunnittelun tukemisen toimintoja.

Liite 7. Aluetasolla tehdyn työn kuvaus: Satakunnan pelastuslaitos

Satakunnan pelastuslaitos loi Palvelukokonaisuus-hankkeen aikana aluetasolla tehdynä työnä projektitoimiston, jonka tehtävänä on ollut tukea ja koordinoita omaehtoista valmistelutyötä hankekokonaisuudessa sekä tukea pelastustoimen palveluiden notkeaa siirtymistä Satakunnan hyvinvointialueelle. Projektitoimisto on miehitetty neljällä henkilöllä. Kaksi projektitoimiston henkilöä on tehnyt samanaikaisesti jonkin verran valmistelutyötä projektoitujen tehtäviensä ulkopuolella. Näitä ovat esimerkiksi aluetason erinäiset pelastustoimen omaehtoiseen valmisteluun liittyvät toimeksiannot.

Projektitoimisto on osana hanketyötä tuonut uudenlaisen ratkaisumallin alueen vapaaehtoisten valmistelutehtävien koordinointiin. Projektitoimiston tehtävänä on muun muassa ollut hyvinvointialueuudistukseen liittyvä sisäinen viestintä. Sisäistä viestintää on toteutettu virtuaalisissa aamupalaverieissa ja työpaikkakokouksissa. Lisäksi ajankoh-taiskatsauksia on annettu säännöllisesti kehyn viikkopalaverissa ja johtoryhmässä, yammer-katsauksina sekä avack-tiedotteina. Hyvinvointialueuudistukseen liittyvistä asioista on käyty puhumassa myös esimerkiksi johtokunnassa ja sopimuspalokunnille. Tärkeimpänä koostavana tilaisuutena voidaan pitää viikoittaista toimialapäälliköiden ja projektitoimiston yhteispalaveria, jossa on tiedotettu ja koostettu tietoa aiheeseen liittyvistä tapahtumista. Projektitoimiston toteuttaman hyvinvointialueuudistukseen liittyvän koordinoitun sisäisen viestinnän keinoin on lisätty henkilöstön tietoisuutta uudistuksesta, sen etenemisestä ja vaikutuksista.

Aluetason omaehtoisessa valmistelussa ja Palvelukokonaisuus-hankkeessa on koko hankkeen ajan täytynyt luoda uutta tietoa. Olennainen osa tiedon luomisessa ovat olleet lainsäädäntöihin ja erilaisiin asiakirjoihin perehtyminen sekä webinaareihin osallistuminen. Projektin alun keskeisin tehtäväkokonaisuus oli tulevan lainsäädännön ja niiden perustelujen sisäistäminen, mitä alueelliselta pelastustoimelta odotetaan jatkossa. Tämän jälkeen perehdyttiin siihen, mitä uuden pelastustoimen järjestämislain mukaisella omavalvonnalla ja palveluiden kuvaamisella tarkoitetaan.

Yhtenä keskeisenä tehtäväkokonaisuutena olivat tiedon hankinta ja verkostoituminen. Pääasiallisesti tietoa hankittiin erilaisten webinaarien ja Palvelukokonaisuus-hankkeen järjestämien työpajojen kautta. Verkostoituminen on auttanut paljon alueellisessa omaehtoisessa valmistelussa, koska kun ollaan uuden äärellä, vertaistuki on tärkeää. Myös suora verkostoituminen yhteistoiminta-alueen sekä muiden naapurialueiden pelastuslaitosten kanssa on ollut tärkeää. Alueellisen omaehtoisen valmistelun kannalta keskeisin tekijä on ollut muodostaa pelastuslaitoksen oma tiekartta siitä, kuinka siirtymisessä onnistutaan. Tiekarttaan on luotu liikennevalomalli kuvaamaan asioiden tilaa.

Lisäksi tiekartassa on määritelty kuhunkin asiaan vastuuhenkilö. Projektitoimiston tärkein tehtävä on pitää yllä kokonaisuuskuvaa sekä tuottaa tietoa eri yhdyspintojen välillä.

Projektitoimisto on tehnyt myös erilaisia suunnitelmia, joista keskeisin liittyy pelastuslaitoksen kykyyn vastaanottaa muiden hyvinvointialueiden ja maiden joukkoja omalle maaperälleen. Lisäksi projektitoimisto on ollut mukana laatimassa Palvelukokonaisuus-hankkeen kautta tuotettua palvelukokonaisuuskäsikirjaa.

Satakunnan pelastuslaitos aloitti vapaaehtoisen valmistautumisen palveluihin liittyvien prosessikuvauksien laadinnassa projektitoimiston myötä. Perusteluina valmistautumiselle ovat tuleva omavalvontavelvoite ja hyvinvointialueuudistuksen tulevat palveluiden yhdyspinnat. Kuvaukset on saatu alkuun hankkeen aikana, mutta niiden työstämistä on tarpeen jatkaa myös Palvelukokonaisuus-hankkeen päätyttyä. Satakunnan pelastuslaitoksen on tarkoitus vuoden 2023 alkuun mennessä saada aikaan toimivat ydin- ja tukipalveluiden kuvaukset, jotka ovat soveltuvin volyymein jalkautettavissa suoraan johtamiseen, toimintaan ja toiminnan mahdollistamiseen. Hankkeen aikana tehty työ toimii hyvänä pohjana tulevalle valmistelulle. Jatkossa toiveina ovat palveluihin liittyvien prosessikuvausten säännöllinen päivittäminen ja katselmointi, jotka ovat avainroolissa jatkuvassa palveluiden kehittämisessä ja yhdyspintatyössä. Hankkeen aikana on tehty yhteistyötä myös niiden pelastuslaitosten kanssa, joilla sama työ on käynnissä.

Satakunnan pelastuslaitoksen hanketyönä on ryhdytty valmistelemaan omavalvontaohjelmaa hyvinvointialuetta koskevan lainsäädännön vaatimusten mukaiseksi käytännössä puhtaalta pöydältä. Työ omavalvontamallin käyttöönottamiseksi on aloitettu kartoittamalla ja keräämällä pelastustoimen omavalvontaa koskevaa lähdeaineistoa ja materiaalia sekä määrittelemällä ja avaamalla omavalvontaohjelman pohjaksi pelastustoimen omavalvontaa koskevaa keskeistä käsitteistöä ja termistöä.

Omavalvontaohjelman ja palveluiden laadun parantamisen toimintatapojen kehittämisen keskeisinä lähtökohtina toimivat lainsäädännöllinen viitekehys, pelastustoimen tuottamat palvelut sekä pelastustoimen omavalvontamallin perusteet ja sisältö. Hankkeen aikana tehdyn alueellisen työn osana on myös kartoitettu ja avattu palveluiden laadunhallinnan kannalta keskeisiä osa-alueita, kuten tietojohtamista, riskiperusteista toimintaympäristöanalyysiä ja pelastustoimen mittareita.

Omavalvontasuunnitelman ja -mallin rakentamiseen on haluttu pelastuslaitoksen strategian mukaisesti osallistaa koko pelastuslaitoksen henkilöstö. Henkilöstölle toteutettiin kysely, jonka tarkoituksena oli kartoittaa henkilöstön tietämystä muun muassa omavalvonnasta sekä pelastustoimen palveluista ja laadusta sekä kerätä tietoa henki-

löstön omavalvontaan liittyvistä ajatuksista ja tarpeista. Koska pelastustoimen omavalvonta on kiinteä osa koko organisaation toimintaa ja koko henkilöstön tekemistä, viestinnällisesti on tärkeää pyrkiä yhteiseen ymmärrykseen siitä, mistä omavalvonnassa on kyse, sekä luoda yhteistä tilannekuvaa siitä, missä organisaationa tällä hetkellä olemme.

Liite 8. Aluetasolla tehdyn työn kuvaus: Varsinais-Suomen pelastuslaitos

Varsinais-Suomen pelastuslaitos osallistui hankkeessa aktiivisesti eri palvelukokonaisuuksien ja niiden osa-alueiden työpajatyöskentelyyn sekä keskeisten palvelukokonaisuuksien kuvaamiseen. Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen toiminnan kehittämisessä ja Varsinais-Suomen hyvinvointialueen valmistelussa on pyritty hyödyntämään Pelastustoimen palvelukokonaisuus -hankkeen tuloksia mahdollisimman laajasti ja dynaamisesti jo varsinaisen hankkeen aikana. Varsinais-Suomen pelastuslaitokselle perustettiin Pelastustoimen palvelukokonaisuus -hankkeen tueksi erillinen ohjausryhmä, jonka tavoitteena oli priorisoida ja yhteensovittaa keskeisiä hankkeen havaintoja ja tuloksia hyvinvointialueen valmistelun yhteydessä.

Varsinais-Suomen pelastuslaitos on keskeinen toimija Varsinais-Suomen hyvinvointialueen valmistelussa. Varsinais-Suomen hyvinvointialueen valmistelun etenemisessä noudatetaan pääosin sosiaali- ja terveysministeriön laatimaa alueellisen toimeenpanon tiekarttaa ja siinä esitettyä viiden valmisteluryhmän hankejaottelua. Varsinais-Suomen pelastuslaitokselle on asetettu Varsinais-Suomen hyvinvointialueen valmistelun osalta niin sanottu hanke 6, jonka tehtävänä on edistää pelastuslaitoksen integroitumista poikkihallinnollisesti osaksi Varsinais-Suomen hyvinvointialueen toimintaa. Hankkeen 6 hankejohtajuus on Varsinais-Suomen pelastuslaitoksella. Hankejohtaja ja pelastuslaitokselle perustettu ohjausryhmä ovat tehneet tiivistä yhteistyötä hyvinvointialueen valmistelun yhteydessä. Tiiviin yhteistyön seurauksena Palvelukokonaisuus-hankkeen kuvauksia on jo alustavasti hyödynnetty hyvinvointialueen hankkeiden välisessä valmistelussa (mm. yhdyspinnat, palveluiden järjestäminen sekä ICT-hankkeet).

Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen keskeisimpänä tavoitteena on edistää hyvinvointialueen toimintaympäristön kokonaisturvallisuutta muun muassa kehittämällä turvallisuuden tilannekuvan ylläpitoa, edistämällä varautumista ja jatkuvuuden hallintaa sekä hyödyntämällä tulevaisuuden palveluiden yhdyspintoja onnettomuuksien ehkäisytyön vaikuttavuuden lisäämiseksi. Hyvinvointialueen valmistelutyön yhteydessä on lisätty valmisteluorganisaation ymmärrystä pelastustoimen palvelukokonaisuudesta sekä varautumisesta ja kokonaisturvallisuudesta. Valmistelutyön yhteydessä on tunnistettu tarve kartoittaa ja muodostaa toiminnallinen tilannekuva varautumisen nykytilanteesta sekä laatia tämän pohjalta esityksiä hyvinvointialueen turvallisuuteen ja varautumiseen liittyvien asiakokonaisuuksien kehittämiseksi.

Alueellisella tasolla yhtenä keskeisenä tavoitteena on tuoda pelastustoimen palvelukokonaisuuksia näkyviksi hyvinvointialueen valmisteluorganisaatiolle. Tämä edellyttää aktiivista yhteistyötä ja tiedon jakamista valmisteluun osallistuvien hankkeiden kanssa, jotta pelastustoimen palveluita voidaan edelleen kehittää muun muassa onnettomuuksien ehkäisyn ja ennakoivan turvallisuuskuvan tuottamiseksi.

Lähteet

Aluehallintovirastojen asiakkuusstrategia 2016 - 2019. Tiivistelmä, verkkojulkaisu: [TIIVISTELMÄ. Asiakuusstrategian tavoitetilaan pyritään seuraavin keinoin: - PDF Ilmainen lataus \(docplayer.fi\)](#)

Asiakaslähtöinen palvelupolkumalli tulevaisuuden sote-keskusten lähtökohdaksi. Niemelä ja Kivipelto. THL Työpaperi 37/2019, verkkojulkaisu: <https://www.julkari.fi/handle/10024/138819>

Julkishallinnon suositukset: JHS 192 Kuntien ja kuntayhtymien tililuettelo sekä JHS 195 Toimipaikan ja toimipaikkaan liittyvien käsitteiden määritelmät. JHS 175 Julkisen hallinnon sanastotyöprosessi. JHS 179 Kokonaisarkkitehtuurin suunnittelu ja kehittäminen. Verkkojulkaisu: <https://www.suomidigi.fi/ohjeet-ja-tuki/jhs-suositukset-lakkautetut>

Kunnan johtamisen viitearkkitehtuuri [Kunnan johtamisen viitearkkitehtuuri - Tietoaineistot - avoindata.fi](#)

Laki hyvinvointialueesta 611/2021, Finlex, verkkojulkaisu: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210611>

Laki pelastustoimen järjestämisestä 613/2021, Finlex, verkkojulkaisu: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210613>

Lähipalvelut -mitä nekin nyt ovat 2014, Kuntaliitto, verkkojulkaisu: <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2014/1643-lahipalvelut-mita-nekin-nyt-ovat>

Palvelujen kehittäminen. Soteuudistus.fi verkkosivusto: <https://soteuudistus.fi/palvelujen-kehittaminen>

Palvelukokonaisuuksien ja -ketjujen määrittelyn, ohjauksen ja seurannan käsikirja, Koivisto, Liukko, Tiirinki, Lyytikäinen. THL Ohjaus 11/2020, verkkojulkaisu: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140708/URN_ISBN_978-952-343-581-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Palvelupaketti -käsikirja 2017, Sitra & STM, verkkojulkaisu: <https://media.sitra.fi/2016/07/01090833/Palvelupakettikasikirja-versio-1.4.pdf>

Palvelukokonaisuuksien ja -ketjujen määrittelyn, ohjauksen ja seurannan käsikirja (julkari.fi)

Palveluverkko – Järjestäjän palveluverkkosuunnitelma ja palveluverkon ohjaus asukkaiden palvelutarpeisiin ja palvelustrategiaan perustuen -projektikuvaus 2019, Uudenmaan liitto, verkkojulkaisu: [Palveluverkko projektikuvaus \(uudenmaanliitto.fi\)](#)

Pelastuslaitosten palontutkinnan käsikirja. Rautasuo 2014, Kuntaliitto, verkkojulkaisu: [Pelastuslaitosten palontutkinnan käsikirja | Kuntaliitto.fi](#)

Pelastustoimen toimintaympäristö 2021, sisäministeriö, webinaaritalenne: <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=L1gY1iGrLtU>

Pelastustoimen ja siviilivalmiuden toimintaympäristöanalyysi: Puustinen & Kekki 2020:18, sisäministeriö verkkojulkaisu: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162561>

Sopimusperusteinen varautuminen -ohje SOTE toimijoille: [Sopimusperusteinen varautuminen : Ohje sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoille - Valto \(valtioneuvosto.fi\)](#)

Sosiaalialan tiedonhallinnan sanasto. 2020 Sanastokeskus: [Sosiaalialan tiedonhallinnan sanasto, versio 5.0 | Sanastokeskus \(tsk.fi\)](#)

TEPA termipankki: <https://termipankki.fi/tepa/fi/>

Tulevaisuuden kunta. Acta nro 264. Nyholm, Haveri, Majoinen & Pekola-Sjöblom, 2017. Kuntaliitto, verkkojulkaisu: <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2017/1812-tulevaisuuden-kunta-acta-nro-264>

Tulevaisuuden kunnan skenaariot ja visiot 2030. Parlamenttaarisen työryhmän väliraportti tulevaisuuden kunnasta. Valtiovarainministeriö 9a/2017, verkkojulkaisu: <https://vm.fi/documents/10623/1106586/Tulevaisuuden+kunnan+skenaariot+ja+visiot+2030.pdf/f584dde0-f12b-4b96-b20d-c361d89797d7/Tulevaisuuden+kunnan+skenaariot+ja+visiot+2030.pdf?t=1486536896000>

Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus. THL verkkosivusto: <https://thl.fi/fi/web/sote-uudistus/tulevaisuuden-sosiaali-ja-terveyskeskus>

Valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelma –ohje SOTE toimijoille: [Valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelma : Ohje sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoille - Valto \(valtioneuvosto.fi\)](#)

Yhdyspinnat soten ja pelastustoimen uudistuksessa. Hätönen & Jokiranta 2021.
Kolumni. Soteuudistus.fi verkkosivusto: <https://soteuudistus.fi/-/yhdyspinnat-soten-ja-pelastustoimen-uudistuksessa>

Yhteistyö parantaa turvallisuusviranomaisten toiminnan vaikuttavuutta.
Valtiontalouden tarkastusviraston katsaus 2020. Verkkajulkaisu:
<https://www.vtv.fi/julkaisut/katsaus-yhteistyö-parantaa-turvallisuusviranomaisten-toiminnan-vaikuttavuutta-haasteena-niukat-resurssit-seka-ohjauksen-riittavyys-ja-yhtenaisyys/>